

**METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM
V PREŠOVE**

**PRACOVNÝ MATERIÁL
PRE NULTÝ ROČNÍK ZÁKLADNEJ ŠKOLY
HUDOBNO-POHYBOVÁ VÝCHOVA**

2005

OBSAH

Úvod	3
1 HUDOBNO-POHYBOVÁ VÝCHOVA V NULTOM ROČNÍKU ZŠ	5
Literatúra	8
1.1 Metodické námety pre prácu s rómskymi piesňami	10
1.1.1 Pieseň Odi kali mačkica	10
1.1.2 Pieseň Andre tire kalebala	18
1.1.3 Pieseň Joj, mamó, bokhaľi som	23
1.1.4 Pieseň Me tut na kamav	30
1.1.5 Pieseň Andro verdan drukos nane	37
1.1.6 Pieseň Raťori sentnori (Tichá noc, svätá noc)	43
1.1.7 Pieseň So tu more so tu kames	49
1.1.8 Pieseň Nane oda lavutaris	55
1.1.9 Pieseň Motoris, motoris	59
1.1.10 Pieseň Čhajori romaňi	65

ÚVOD

Esteticko-výchovný rozvoj dieťaťa je integrálnou zložkou edukačného procesu. Spája prvky telesnej, výtvarnej, hudobnej výchovy a pracovného vyučovania. Tieto súčasti edukácie učia žiaka citlivo vnímať svet a adekvátne reagovať na podnety prichádzajúce z prostredia.

Rómske dieťa prichádzajúce do nultého ročníka z menej podnetného prostredia, nesie so sebou prvky odlišnej kultúry, iný hodnotový rebríček. Prostredie školy je inojazyčné v oveľa intenzívnejšej podobe ako ulica či ihrisko.

V metodických materiáloch, v motivačných textoch a v pracovných listoch zdôrazňujeme multikultúrnu dimenziu, protipredsudkovú a bilingválnu edukáciu. Didaktické spracovanie učiva, organizácia vyučovacieho procesu aj stanovenie spôsobov spolupráce medzi školou, rodinou a komunitou sú založené na individuálnom prístupe k žiakovi. Zohľadňujú jeho vývinové osobitosti a potenciál, špecifické schopnosti, zručnosti a vedomosti. Akceptujú jeho hodnotovú orientáciu s cieľom eliminovať negatívne dôsledky vplyvu málo podnetného prostredia.

Procesuálne aspekty metodického materiálu zdôrazňujú:

- motiváciu žiakov s dôrazom na zážitkové učenie a osobnú skúsenosť, objavovanie vlastného potenciálu a vytvorenie priestoru na prezentáciu dosiahnutých zručností žiaka;
- aktivizáciu žiakov prostredníctvom uplatňovania rozvíjajúcich metód a foriem práce;
- osvojenie si správnych stratégií učenia s dôrazom na samostatné, kritické a tvorivé myslenie, na vytváranie a vyjadrenie vlastného názoru;
- socializáciu a sebareguláciu žiaka;
- spoluúčasť rodiny pri výchove žiakov (prostredníctvom priamej účasti na aktivitách organizovaných školou);
- rodičovskú zodpovednosť za školskú dochádzku a za uspokojovanie potrieb dieťaťa.

Uvedené aspekty modifikujú tradičné postupy v edukácii. Smerujú k oboznamovaniu žiaka s vlastným kultúrnym dedičstvom, kultúrou ostatných skupín, obyvateľov v obci a v regióne, k posilňovaniu schopnosti akceptovať a rešpektovať seba a iných, k povzbudzovaniu žiakov a rodičov ako plnohodnotných reprezentantov vlastnej kultúry v ich konaní, myslení a komunikovaní. Vytvárajú možnosti na tvorivé hry, na rešpektovanie materinského jazyka a zvyky žiakov.

Rómske dieťa, ktoré prichádza do školy bez inštitucionálnej prípravy z málo podnetného rodinného prostredia, je znevýhodnené a vystavené krutej konfrontácii schopností, vedomostí, výzoru. Prichádza však z prostredia, kde hudba, spev, pohyb a tanec sú prirodzenou súčasťou jeho života. Je pravda, že v súčasnosti aj táto skutočnosť má svoje kvalitatívne špecifiká. Rómske deti hudbu skôr konzumujú, ako produkujú. Nie je zriedkavosťou, že do školy prídu deti, ktoré rómske piesne nepoznajú, či poznajú len ich melódiu. V možnostiach učiteľa je deťom prijateľnou formou priblížiť vlastnú kultúru prostredníctvom esteticko-výchovných aktivít. Tie sú ideálnou príležitosťou na využitie prirodzených daností rómskych detí: pohyblivosti, zmyslu pre rytmus, speváckych schopností, zmyslu pre kombináciu farieb aj využívania prírodnín a iných materiálov na dekoratívne účely.

Predmety esteticko-výchovného charakteru dávajú priestor na sebarealizáciu rómskeho dieťaťa. V edukačnom procese je dôležité hľadať činnosti a prejavy, v ktorých môže byť

dieťa úspešné a prostredníctvom nich ho motivovať k účasti na riešení menej atraktívnych, náročnejších, ale potrebných úkonov a úloh. Základným krédom esteticko-výchovného bloku v nultom ročníku je naučiť deti prežívať úspech, mať radosť zo svojej práce, vážiť si prácu aj výkony iných.

1 HUDOBNO-POHYBOVÁ VÝCHOVA V NULTOM ROČNÍKU ZŠ

Aktivity hudobno-pohybového charakteru sú u detí všeobecne obľúbené. Dieťa prežíva pocit úspešnosti ako veľmi silný emocionálny podnet. Hudobno-pohybové činnosti pôsobia aktivizujúco, umožňujú dieťaťu uvedomiť si svoje schopnosti, prekonať bariéru strachu, trémy, ostychu. Majú silný stimulačný charakter aj pre prácu v iných oblastiach edukácie. Plnia funkciu relaxačných činností, rozvíjajú estetické cítenie a individuálne prejavy dieťaťa (hlasové i pohybové).

Hudobno-pohybová výchova je chápaná ako integrovaný blok vyučovania, súvisiaci s ostatnými zložkami kurikula. Táto integrácia umožňuje tvoriť niekoľkohodinové, celodenné i týždenné projekty. V rámci projektov je možné na základe zvolenej témy realizovať aktivity integrujúce rôzne oblasti kurikula s cieľavedomým zámerom rozvíjať: zmyslové vnímanie, matematické predstavy, manuálne zručnosti a hlavne komunikačné schopnosti detí. Činnosti je potrebné počas dňa striedať podľa momentálnej dispozície žiakov, v súlade s vekovými a mentálnymi osobitosťami žiakov nultého ročníka ZŠ.

V metodickom materiáli ponúkame učiteľom 10 esteticko-výchovných blokov, ktorých integrujúcim prvkom sú rómske piesne. Rómska pieseň sprevádza Rómov počas celého života a v každej situácii. Rómske piesne sú veselé, prekáravé, výsmešné, smutné, plačlivé, clivé, trúchlivé. Texty v týchto piesňach sú plné prirovnaní, túžob, lyrických spojení a žiaľu. V prekáravých a žartovných piesňach sú často výsmešné, ba aj hrubšie výrazy. Zriedkavosťou nie je ani výskyt vulgarizmov. Rómovia svoje piesne prežívajú veľmi intenzívne, adekvátne s pohybovým prejavom. Emocionálny prejav je umocnený veselosťou, tancom aj plačom.

Súbor piesní, hier a pracovných listov pod názvom **Odi kali mačkica** má žiakov motivovať v integrovanej podobe k aktivitám a k prejavom estetického charakteru. Má poslúžiť učiteľovi ako inšpirácia a žiakom ako doplnkové aktivity v oblasti hudobnej, estetickú a pohybovej. Je zostavený z desiatich najznámejších rómskych piesní. Zoradenie piesní nie je odporúčaním poradia nácviku. Pieseň *Odi kali mačkica* je pieseň detská, veselá a u detí veľmi obľúbená. Z toho dôvodu celý súbor je nazvaný podľa tejto piesne.

Každá pieseň predstavuje jeden menší blok s originálnou štruktúrou. Spev, rozprávanie, maľovanie, práca s pracovnými listami, zapájanie rodičov do práce a hry, sú súčasťou jednotlivých blokov. Špecifikom týchto pracovných materiálov je integrujúci charakter. Blok obsahuje motivačnú rozprávku alebo autorizovaný príbeh, riekanky. Niektoré bloky ponúkajú recepty rómskej kuchyne. Každá aktivita vychádza z piesne a cez ostatné oblasti kurikula sa k piesni zase vracia. V súbore ponúkame aj návod, ako možno pieseň dotvoriť hudobným sprievodom detí pomocou rytmických hudobných nástrojov. Treba mať na zreteli, že pri spontánných, pohybových, tanečných prejavoch rómske deti často choreografiu neakceptujú a zriedkakedy sa v svojich tanečných a pohybových kreáciách opakujú. Pracovné listy ponúkajú aj námety aktivít na spoluprácu s rodičmi pod názvom *Hráme sa a pracujeme s rodičmi*.

Desať metodických blokov pod spoločným názvom **Odi kali mačkica** nám predkladá jeden z mnohých spôsobov práce s rómskou piesňou. Metodické materiály pre učiteľa a pracovné listy pre žiakov plne rešpektujú vypracovaný učebný plán nultého ročníka, preto odporúčame učiteľom používať učebné plány a učebné osnovy – metodický materiál kolektívu autorov *Maczejková, Pavelčák, Šimková, Skumalová, Hvozdovič: Prípravný – nultý ročník v základnej škole pre šesťročné deti nepripravené pre úspešný vstup do školy, Metodicko-pedagogické centrum v Prešove, 2002*, ale aj veľmi dobre spracovaný Učebný plán a učebné osnovy pre nultý ročník základnej školy a časovo-tematické plány

pre nultý ročník ZŠ, ŠPÚ Bratislava, v zmysle Vyhlášky MŠ SR č. 217/1999 Z. z. o pedagogickej dokumentácii.

Pre prácu so žiakmi, ktorí neabsolvovali predškolskú výchovu, odporúčame vychádzať z Programu výchovy a vzdelávania detí v materských školách (MŠ SR č. 197/1999-41 z 28. 5. 1999) a najmä v počiatocnom štádiu využívať na nácvik riekaniek, hier a piesní metodické materiály pre materské školy. V neskoršom období odporúčame pracovať s učebnicami hudobnej výchovy prvého ročníka základnej školy.

Predkladaná príručka nie je detailne rozpracovanou prípravou na vyučovanie. Slúži ako zdroj nápadov, z ktorého možno čerpať jednotlivé námety a prispôbovať si ich podľa vlastnej potreby.

1.1 Metodické námety na prácu s rómskymi piesňami

Súbor **Odi kali mačkica** obsahuje piesne:

1. Odi kaľi mačkica	6. Raťori sentnori
2. Andre tire kale bala	7. So tu more
3. Joj, mamó	8. Nane oda lavutaris
4. Me tut na kamav	9. Motoris, motoris
5. Andro verdan	10. Čhajori romaňi

Práca s piesňou

Pri uvádzaní piesne by mal učiteľ vzbudiť záujem žiakov tak, aby sa nácviku aktívne a s radosťou zúčastnili. Na to môže použiť uvedené motivačné rozprávky a texty uvedené v metodickom materiáli, prípadne siahnuť po vlastných autorských príbehoch.

Postup:

a) prípravné cvičenia:

- **dychové a hlasové cvičenia**
 - *Vymenujme dni týždňa na jeden nádych potichu, hlasnejšie, potom nahlas!*
 - *Povedzme mená spolužiakov na jeden nádych!*
 - *Šepkajme! Vnímajte, že na šepkanie potrebujete viac vzduchu!*
 - *Šepkajme jedno slovo navzájom do ucha jeden druhému!*
 - *Každý nech šepká jedno zvieracie meno, názov kvetu, dopravného prostriedku atď.*
- **sluchové cvičenia** – hra na hluk a ticho – učiteľka hrá na nejakom hudobnom nástroji. Zatiaľ sa žiaci pohybujú, tancujú v triede. Keď učiteľka prestane hrať, žiaci sa musia zastaviť a byť ticho. Potom takto pokračujú ďalej.
 - *Sleduj môj hlas!* – Žiaci si zatvoria oči a kráčajú za učiteľkou, ktorá spieva nejakú známu pieseň. Učiteľka kráča po celej triede a žiaci ju nasledujú podľa jej hlasu.
 - *Tichý – hlasný* – položme na zem hračku! Vyberme si jednu riekanku alebo pieseň. Keď sa blížime k hračke, spievajme čoraz hlasnejšie a keď sa vzdiaľujeme od nej, stále tichšie.

- **intonačné cvičenia** – hra na otázku a odpoveď – učiteľka pripraví veci, ktoré nejako súvisia s témou piesne na nácvik, a potom sa vypytuje melodicky na malú terciu: *Čo je to? (g-e-g)*. Žiaci tak isto odpovedajú: *To je mačka (g-e-g)*.
 - hra na volanie – Žiaci zavolajú mamičku, spolužiaka alebo niekoho iného na veľkú sekundu: *Mamička, pod' sem! (g-a-g-a-g)*
 - hra na štafetu – Na znamenie preberajú jednotlivci alebo skupiny známu pesničku ako štafetu.

b) **uvádzanie a nácvik piesne:**

Pri uvádzaní a nácviku piesne je dôležité vzbudiť záujem u žiakov a motivovať ich. Na to odporúčame využiť voľný preklad piesne, motivačné texty, autorské príbehy, rozprávky, riekanky. Zároveň si môžeme z dostupných zdrojov zvukových nosičov vypočúť rómske piesne rôznych žánrov. Aby nácvik bol čím efektívnejší, dôležitý je živý vzor učiteľa, hra na nástroji alebo nahrávka sprievodnej melódie k danej piesni. Pri týchto aktivitách je vhodné využiť muzikantské schopnosti rodičov, súrodencov, resp. člena komunity.

Príklady na nácvik piesne:

- *Ozvena* – učiteľ zaspieva jeden riadok, potom to isté opakujú žiaci. Takou formou pokračujú ďalej. Aby nácvik nebol nudný, učiteľ môže vymyslieť aj iné formy.
- Učiteľ rozdelí triedu na tri skupiny, na znamenie spieva prvá skupina, na ďalší pokyn pokračuje druhá skupina atď.
- Začínajú spievať chlapci, na pokyn pokračujú dievčatá, potom zase chlapci atď.
- Začínajú spievať, na pokyn spievajú iba artikulovane bez hlasu, na ďalší pokyn pokračujú nahlas.
- Pri speve využívajú svoje telo. Podľa pokynu učiteľa lúskajú, dupú, tleskajú...

c) **rytmický a melodický sprievod:**

Pod notovým a textovým záznamom piesne sú vyznačené rytmické cvičenia k danej piesni. Je možné využiť rytmické hudobné nástroje: **triangel, drevené paličky, činely, činelky, hrkálky, ručný bubon, rumba gule.**

Tvorivosť žiaka rozvíjajú alternatívne nástroje a pomôcky: **lyžičky, papierové škatuľky s kamienkami, jogurtové poháre, pliešky z fliaš navlečené na špagáte.** Tieto si žiaci v rámci pracovného vyučovania alebo za pomoci rodičov môžu vyrobiť sami. Okrem rytmizácie piesne sú uvedené aj cvičenia na melodický sprievod. Sú to jednoduché akordy, ktoré na xylofóne, na metalofóne, na klavíri môže hrať učiteľ alebo aj šikovnejší žiak.

LITERATÚRA

1. BANGA, D., 1993. *Romano hangoro – rómsky šlabikár*. Bratislava: MŠ SR, 1993. ISBN 80-85584-09-3.
2. BANGA, D., 1992. *Verše z vrbiny – antológia rómskej poézie*. Bratislava: Goldpres, 1992.
3. BENDOVIÁ, K., 1999. *O prváckom mačiatku*. Bratislava: Mladé letá, 1999. ISBN 80-06-00-882-5.
4. BENDOVIÁ, K., 1980. *V tejto knižke rapoce straka*. Bratislava: Mladé letá, 1980.
5. HUBSCHMANNOVÁ, M., 1995. *Amari abeceda – naša abeceda*. Bratislava: MŠ SR, 1995.
6. HUBSCHMANNOVÁ, M., 1993. *Genibarica. Doplnkové čítanie pre žiakov ZŠ*. Bratislava: MŠ SR, 1993. ISBN 80-85584-10-7.
7. Kolektív, 1995. *Učebné osnovy pre 1. stupeň základných škôl*. Bratislava: Príroda, 1995. ISBN 80-00748-2.
8. Kolektív, 1997. *Romaňi tavl'ard'i – rómska kuchárka*. Bratislava: Minority Rights Group, 1997.
9. Kolektív autorů, 1997. *Romové – reflexe problému*. Praha: Pastelka, 1997
10. KOHLOVÁ, M. – GAINEROVÁ, C., 1997. *Dalších 199 výtvarných činností*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-148-7.
11. LETŇAN, J., 1962. *Slovenské ľudové piesne pre harmoniku*. Praha – Bratislava: Štátne hudobné vydavateľstvo, 1962.
12. LIÉGEOIS, J.P., 1995. *Rómovia, Cigáni, kočovníci*. Bratislava: Informačné a dokumentačné stredisko o Rade Európy, 1995.
13. MACKO, A. a kol., 1964. *Estetická výchova mládeže*. Bratislava: SPN, 1964.
14. MACZEJKOVÁ, M. a kol., 2002. *Prípravný ročník v ZŠ pre šesťročné deti nepripravené pre úspešný vstup do školy*. Prešov: MC, 2002. ISBN 80-8045-218-0.
15. MANN, A.B., 1992. *Neznámi Rómovia*. Bratislava: Ister Science Press, 1992.
16. MIŠURCOVÁ, V., 1958. *Hry se zpěvem*. Praha: SPN, 1958.
17. NEČAS, Č., 1991. *Společenská problematika Romů v minulosti a přítomnosti*. Brno: Masarykova universita, 1991.
18. RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVÁ, M., 1997. *Hojdalička, hojda*. Bratislava: Mladé letá, 1997. ISBN 80-06-00764-0.
19. SAILEROVÁ, E., a kol., 1985. *Telesná výchova pre štúdium učiteľstva I. st. základnej školy*. Nitra: Pedagogická fakulta, 1985.
20. SR- 995-02, 2002. *Program tolerancie k menšinám. Výstupné materiály*. Bratislava: PHARE, 2002.
21. STANKOVSKÝ, D., 1976. *Ľudové piesne v klavírnej úprave pre ZDŠ*. Bratislava: SPN, 1976.
22. SZAKALLOVÁ, K., 1996. *Hudobno-pohybová výchova*. Nitra: Vysoká škola pedagogická, 1996.
23. ŠEBKOVÁ, H., ŽLNAYOVÁ, E., 2002. *Romani čhib*. Košice: Bohemia kontakt, 2002.
24. ŠIKULOVÁ, V. – MIŠTINOVÁ, D., 2001. *Príprava na písanie a výtvarnú výchovu*. Bratislava: Crocus s.r.o, 2001. ISBN 80-89055-21-4
25. ŠOTOLOVÁ, E., 2001. *Vzdeláváníí Romů*. Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-247-0277-0.

26. TUREK, I., 1997. *Zvyšovanie efektívnosti vyučovania*. Bratislava: Metodické centrum, 1997.
27. VIRGOVIČOVÁ, L. – VIRGOVIČOVÁ, Z., 1991. *Moje prvé čiary. Blok prípravných cvikov pre 1. ročník*. Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana, 1991.
28. VLADOVÁ, a kol., 1999. *Učebný plán a učebné osnovy pre nultý ročník základnej školy*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 1999.
29. VOSEČEK, J. – POUPA, V., 1984. *Výtvarná výchova v 1. a 2. ročníku*. Bratislava: SPN, 1984. ISBN 67-168-84
30. WAGNEROVÁ, E., 2002. *Predškolská príprava rómskych detí. Príručka pre učiteľky materských škôl*. Žiar nad Hronom: Nadácia Škola dokorán, 2002.
31. WAGNEROVÁ, E., 2002. *Desegregácia rómskych žiakov – Predškolský preventívny program*. Žiar nad Hronom: Nadácia Škola dokorán, 2002.
32. WALSH, K. B., 2000. *Krok za krokom – Alternatívna metodická príručka pre I.stupeň Základnej školy*. Žiar nad Hronom: Nadácia Škola dokorán, 2000. ISBN 80-89103-00-6.
33. ZAPLETAL, M., 1998. *Hry ve městě a na vsi*. Praha: Laprez, 1998.
34. ZELINA, M., 1994. *Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa*. Bratislava: Iris, 1994. ISBN 80-967013-4-7.
35. ZELINA, M. – ZELINOVÁ, M., 1990. *Rozvoj tvorivosti detí a mládeže*. Bratislava: SPN, 1990.

1.1.1 Pieseň Odi kali mačkica

Odi kaľi mačkica

1. Odi kaľi mačkica, le foroha dcnašcl. Dža, džá, na ladža, džako Feris le lačha, džá, džá, na ladža, džako Feris le lačha.
2. Te na lačha, ta lada, basom tira gufa da. Dža, džá, na ladža, džako Feris le lačha, džá, džá, na ladža, džako Feris le lačha.
3. Tamto čierne mačiatko, mestom beží zakrátko. Chod', chod', nehamb'sa, ku Ferovi, ožeň sa. Chod', chod', nehamb'sa, s jeho dcérou ožeň sa.
4. Keď nie dcéru, tak matku, totú matku presladkú. Chod', chod', nehamb'sa, ku Ferovi, ožeň sa. Chod', chod', nehamb'sa, s jeho dcérou ožeň sa.

Rytmický sprievod:

//	↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓
🌀	↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓
△	↓ ε ↓ ε ↓ ε ↓ ε	↓ ε ↓ ε ↓ ε ↓ ε	↓ ε ↓ ε ↓ ε ↓ ε

Motivačná rozprávka:

Krista Bendová – O prváckom mačiatku

Bolo toho neveľa, bolo toho nemálo, no bolo to chlpaté a kde mohlo – mňaukalo. Teda bolo to malé, čierne, chlpaté a hlúpučké mačiatko. Keby nebolo hlúpučké, hneď by bolo zbadalo, že mláďatá niže šesť rokov ešte nechodia do školy. No mačiatko vyšlo z domu na ulicu a prešlo cestu a ešte jednu cestu – a zastalo pred velikánskou budovou. Dvere boli pootvorené a mačiatko such! – zatáralo sa do školy. Pobehalo kade-tade, nakoniec prišlo pred pootvorené dvere a na nich vidí napísané: Prvá A trieda, triedna učiteľka Anna Kvasnicová.

„Myslím, že patrí do prvej triedy, hoci neviem, čo tam budem robiť,“ zamňaukalo mačiatko, zaliezlo do prvej lavice, schúlilo sa do klobôčka a sladko zaspalo. Spalo tak tuho, že ani nezbadalo, ako sa o hodinu otvorili na tej triede dvere. Prvá vošla dnu učiteľka Anna Kvasnicová, za ňou dlhý štrúdlík celkom nových prváčat. A jedna prváčka, Elenka, sadla si hneď a zaraz do prvej lavice, v ktorej spalo malé čierne mačiatko.

„Vítam vás po prvý raz v škole, milé detičky,“ povedala učiteľka. „Teraz mi pekne jedno po druhom povieťe, ako sa voláte, aby som vás poznala a navždy si vás zapamätala.“ I povstávali dietky jedno po druhom a každé odrapkalo svoje meno. Až prišiel rad aj na tú Elenku v prvej lavici. Elenka vstala, ale ako vstala, suchla nevedomky sukničkou o spiace mačiatko. Prebudilo sa, pretiahlo a počúva, čo sa to okolo neho robí. „Ja sa volám Elenka a ešte ma volajú aj Elenôčka,“ povedala smelá prváčka a chcela si zase sadnúť. V tej chvíli sa v triede ozvalo hlasné a celkom zreteľné: „Mňauúúúúúúú...“ Žiaci sa ani nezačudovali, pretože žiaci boli prváci. Nevedeli, že v škole sa nemňauká. No učiteľke Kvasnicovej to bolo prenáramne čudné a nevidané. „Elenka, Elenôčka,“ povedala milým hlasom začudovaná učiteľka. „Nepatrí sa v škole mňaukať, ani brechať, ani iné zvieratká napodobňovať. Po druhý raz pekne odpovedz na otázku a zvieracie pripomienky nepridávaj.“ „Ale ja nemňaukám!“ povedala Elenka a mačiatko v lavici potvrdilo: „Mňauúúúúú...“ Učiteľka sa strhla a hneď jej bolo jasné, že treba okamžite začať s vychovávaním prváčky Elenky.

„Dieťa moje, žiačka moja milá,“ povedala ešte raz milším hlasom. „Zapamätaj si, že lož má krátke nohy a že pravda víťazí!“ „Nemám krátke nohy,“ povedala Elenka. „Ani nemňaukám!“ „Mňauúúúúú...“ ozvalo sa veľmi príjemne a priateľsky z lavice.

Stojí učiteľka Anna Kvasnicová ako lotosová žena, premenená na zasolený stĺp. Stojí a nijako jej to do hlavy nejde: na vlastné oči vidí, že prváčka otvára ústa, po ľudsky rozpráva a súčasne mňauká ako naozajstná mňaukačka. I pojalo učiteľku hrôzostrašné podozrenie: možno sa jej do triedy dostala nedopatrením bruchomluvkyňa! Možno ona ústami po ľudsky rozpráva a bruškom súčasne mňauká!

Nuž rozhodla sa učiteľka, že spraví poriadok ihneď a zaraz, aby vedela na čom je. „Sed'te ticho, milé detičky. Vráťim sa ihneď,“ povedala trocha naľakaným hlasom a vybehla z triedy. Beží do školskej ordinácie, rovno ku školskej doktorke a ťahá ju rovno do prvej A triedy. „Mám podozrenie z bruchmluvectva,“ vraví pošušky učiteľka doktorke a v triede naozaj zaznie celkom zreteľné „mňauúú...“ Strhne sa aj doktorka, pristúpi k Elenke a veľmi sladulinko vraví: „Pod' sem, dievčatko, pozriem ti bruško, či ho máš celkom v poriadku.“ Položí doktorka Elenke na bruško slúchadlo a počúva, počúva. A mačiatko v lavici začne si spokojne vrčať a priasť: „Vrřřřřř, vrřřřřř...“ Doktorka sa zľakne: „To budú pravdepodobne choré priedušky, nakoľko počujem akési vrčavé zvuky. Ukáž, dievčatko, vyšetřím ti pľúca.“ A dobrá doktorka položí Elenke slúchadlo na pľúca. Lenže v tej chvíli mačiatko znovu zmení nôtu: „Mňauúú...“

Založila si lekárka ruky v bok, spustila slúchadlo a začala rozmýšľať, aká čudná choro-
roba padla na túto prváčku. V tej chvíli však mačiatko urobilo nečakanú vec: uvidelo
slúchadlo na šnúre, ako sa kolíše doktorke pri boku. A tak sa mu to zapáčilo, že natiahlo
labku z lavice a drap! A ešte raz drap! – že sa s tým slúchadlom pohrá. Skríkla doktorka
od hrôzy, desať prváčat spadlo od strachu pod lavice a ostatné povedľa lavíc. Len smelá
Elenka sa zohla a vytiahla z lavice, no páni moji, naozaj to malé, chlpaté, čierne a strašne
hlúpulinké mačiatko.

Tak sa to skončilo šťastne a veselo. Elenka si vzala mačiatko – prváčatko domov
a nikto ho nemohol z domu poslať preč, pretože kto by mohol poslať preč také múdre
mačiatko, čo sa samo zapísalo do prvej A triedy ...?

Práca s textom:

Pre lepšie pochopenie textu rómskymi deťmi si môže učiteľka pripraviť obrázky
s dôležitými momentmi deja. Cieľom kontrolných otázok po skončení rozprávky je zistiť,
či žiak vníma príbeh s porozumením.

Prečítaný text slúži zároveň ako nástroj na rozvoj komunikačných zručností žiaka:

Čo myslíš, kde býva mačiatko?

Čo mačička rada pije?

Čo mačička papá?

Dokáže si sama zaobstarať potravu?

Čo robí mačička, keď ju hladkáš?

Ukáž, ako sa mačička pohybuje?

Ako leží, keď spí?

Ako sa postaví, keď zbadá myš?

Ako sa umýva?

Text slúži zároveň ako zdroj na osvojenie hygienických návykov žiakov:

Ako sa mačička stará o svoju čistotu?

Ako sa stará o to, aby jej mačiatka boli čisté?

Text slúži zároveň aj ako vzor starostlivej mamičky:

Čo všetko robí mačička, aby jej mačiatka boli spokojné?

Čo všetko im musí zadovážiť, aby boli sýte?

Rytmizácia textu na tému mačka:

Hojda, hojda, hojda,
skáče mačka z pôjda,
spadla na koláče,
teraz v kúte plače.
hojda, hojda, hojdice,
plačte všetky mačice.

Ťapy, ťapy, ťapušky,
išli mačky na hrušky,
podriapali kožúšky,
povešali na vráta,
popadali do blata,
ktože im ich popláta?

Nácvik piesne

(podľa priloženého notového zápisu, prípadne zvukovej nahrávky)

Využitie ľahko ovládateľných hudobných nástrojov (Orffov inštrumentár)

Žiaci sa s nástrojmi dôkladne oboznámia a vyskúšajú si ich. Pomocou týchto nástrojov si
môžu skúsiť klepnúť, ťuknúť vždy na prvú dobu alebo podľa vlastného hudobného cítenia
a vedenia učiteľom.

Nápady na prácu po nácviku piesne:

Akej farby je mačička z našej novej piesne? Čiernej?

Ako sa povie po rómsky čierna?

Čo je v triede čiernej farby?

Zober si do rúk čiernu pastelku a vyfarbi mačičku na svojom papieri.

Spolupráca s rodinou a komunitou:

Požiadajte niekoho z rómskych hudobníkov, rómskeho asistenta, aby deti sprevádzal na hudobnom nástroji. Dajte deťom domov nakreslený obrys mačky. Úlohou ich súrodencov, rodičov alebo priateľov je vyfarbiť mačku podľa svojej predstavy alebo podľa toho, aká mačka sa v ich okolí pohybuje.

Tvorba knihy

Každé dieťa si s pomocou pani učiteľky, rodičov, súrodencov alebo priateľov vytvorí vlastnú knihu. Kniha môže obsahovať obal s menom dieťaťa a motivačným obrázkom (v tomto prípade mačky). Listami knihy budú práce, ktoré počas tejto témy deti za určité obdobie vypracovali v škole alebo doma (pracovné listy z matematiky na tému mačka – počítanie mačiatok, prvé čiary a oblúky, mačka vyfarbená rodičmi a podobne). Kniha bude zároveň slúžiť ako portfólio, kde sú zaznamenané prvé úspechy a pokrok dieťaťa.

Aktivity k piesni

Motivácia: Obsah textu piesne – voľný preklad:

Čierna mačka behá po meste. Chod', chod' a nehanbi sa, ja za tebou nepôjdem.

Cieľ: Rozvíjanie slovnjej zásoby a grafomotorického prejavu.

Pracovný list 1

Rozprávanie podľa obrázka:

- *Mačička sedí na chodníku v meste, zablúdila.*
- *Pred akými obchodmi sedí mačička?*
- *Čo je vo výklade a v stánku?*
- *Čo z toho mačky jedia, čo nejedia?*
- *Ako dostane mačička niečo z obchodu?*
- *Pozná čarovné slovo?*
- *Vy ho poznáte?*

Úloha pre žiaka:

- *Vymaluj obrázok!*
- *Priprav mačičke večeru!*

Pracovný list 2

Mačička v meste zablúdila, nevie, kde býva, ako sa volá, vie len, ako vyzerá jej mama. Hľadá ju.

Úloha pre žiaka:

- *Pomenuj zvieratká na obrázku a vymaluj ich!*
- *Pomôž mačiatku a nakresli mu mamičku!*
- *Čiarou nakresli cestičku od mačiatka k mame!*
- *Povedz, ako sa voláš ty a kde bývaš!*

Pracovný list 3

Úloha pre žiaka:

- Vyber mačičke hračku!
- Povedz, čo sa robí s kladivom!
- Dokresli rozmotanú niť!
- Namotávaj kľbká farebnými ceruzkami! Pomenuj farby!
- Kresli veľké a malé kľbká!
- Do riadkov kresli krúžky ceruzkou!

Hráme sa a pracujeme spolu s rodičmi

- Mačičku vymaľujeme, dáme jej meno, nakreslíme jej mašličku.
- Naučme sa viazať šnúrky v topánkach.

Slovná zásoba:

mačkica - mačka	purum - cibuľa	kaľi - čierna	jandro - vajce
foros - mesto	maro - chlieb	denašel - behať	bokel'a - koláč
ladžal pes - hanbiť sa	čhil - maslo	naladža - nehanbi sa	thut - mlieko

Choreografia k piesni **ODI KALI MAČKICA**

P – pravá noha

L – ľavá noha

Forma: kruhový útvar

Žiaci tancujú po obvode kruhu so zachytenými rukami.

1. takt: krok P

2. takt: krok L

3. – 4. takt: dupanie v rytme : ti – ti tá

5. takt: krok L

6. takt: krok P

7. – 8. takt: dupanie v rytme: ti – ti tá

9. – 10. – 11. – 12. takt: 4 potlesky

13. – 14. – 15. – 16. takt: točenie sa vpravo so zdvihnutými pažami

Opakovanie 9. – 16. takt: opakovanie, ale točenie sa vľavo

Keď zaspievajú druhýkrát, tancujú nasledovne na jednom mieste:

1. takt: krok krížom dopredu P s rozhybaním sukne pravou rukou

2. takt: krok naspäť

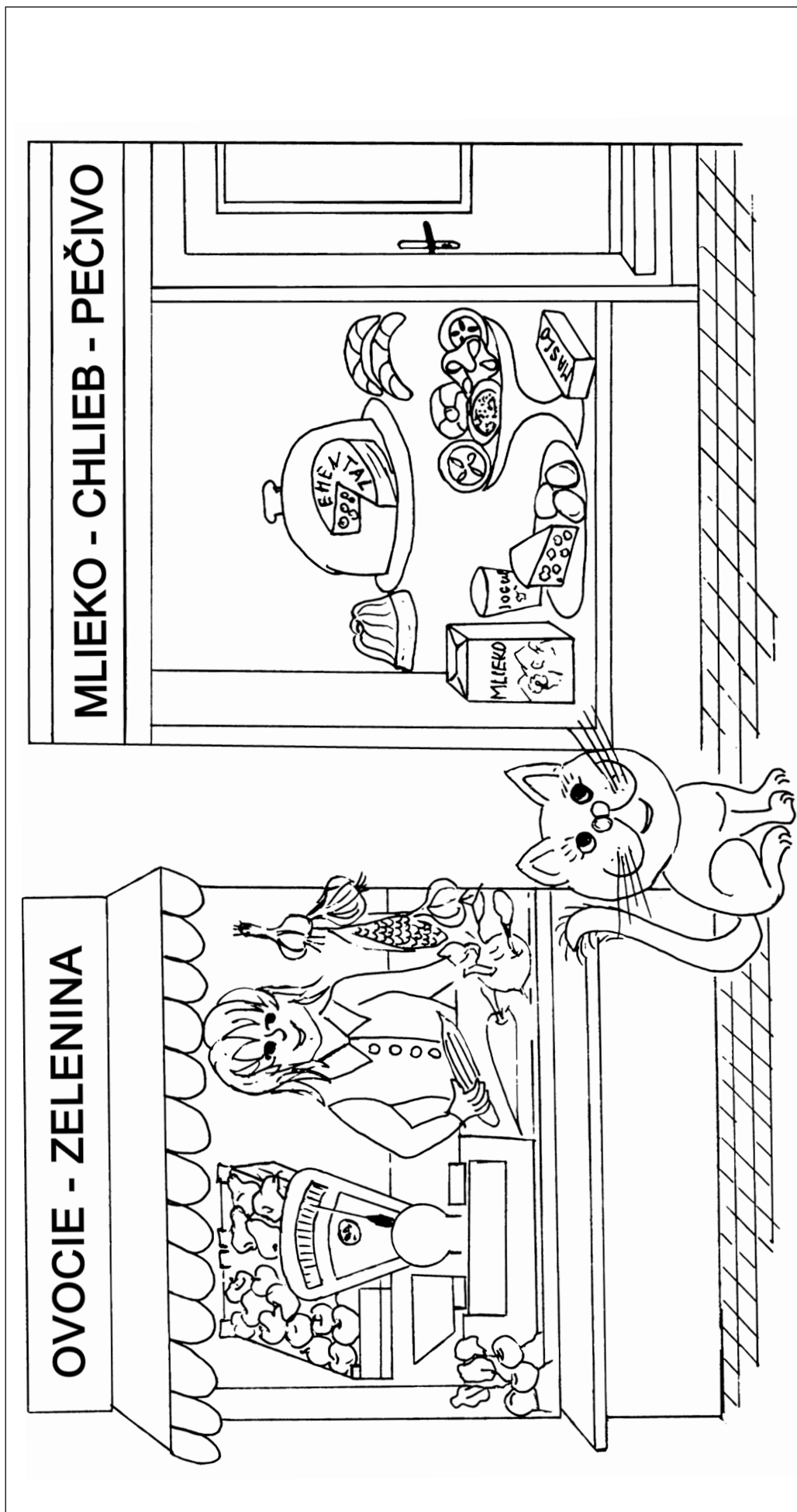
3. – 4. takt: dupanie ako pri prvej slohe

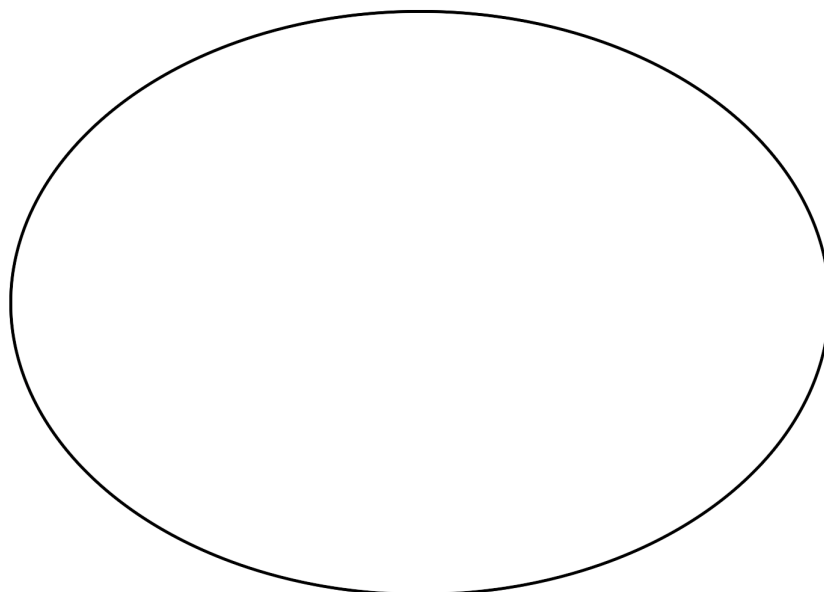
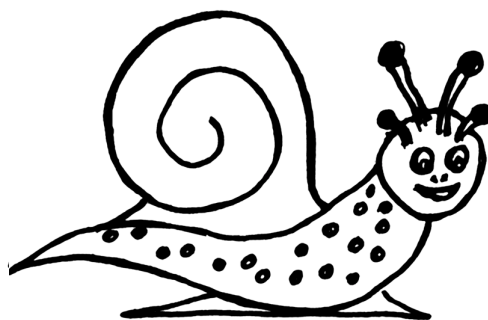
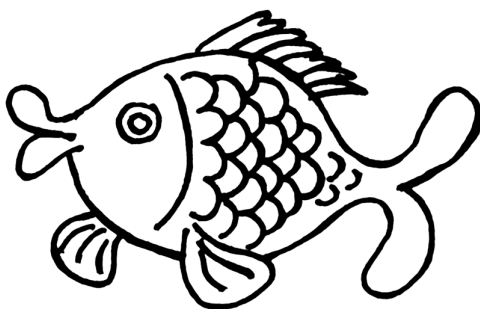
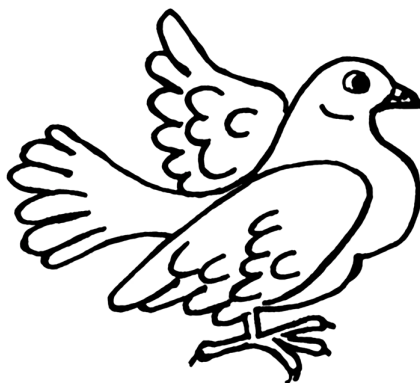
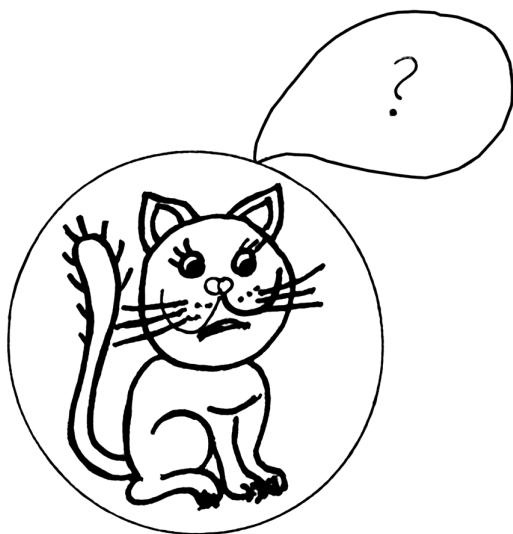
5. takt: krok krížom dopredu L s rozhybaním sukne s ľavou rukou

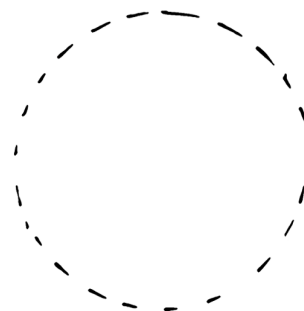
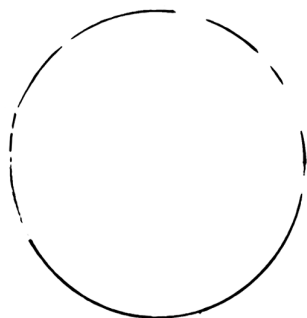
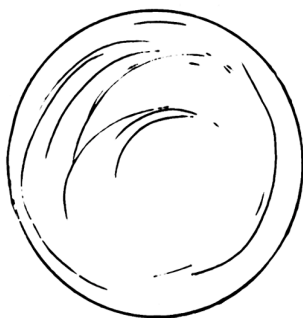
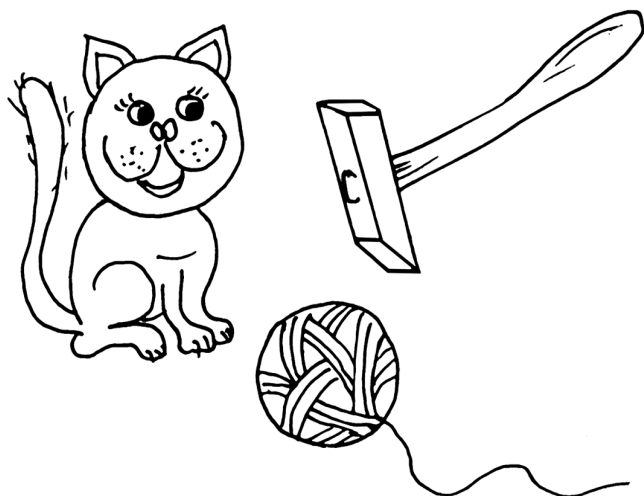
6. takt: krok naspäť

7. – 8. takt: ako pri prvej slohe

9. – 16. takt: ako pri prvej slohe

1.1.2 Pieseň Andre tire kalebala

Andre tire kalebala

An dre ti - re ka - le ba - la, so - na ku - ŕi kan - gl'i da - va. Jój,

an - dré - re ka - le ba - la so - na ku - ŕi kan - gl'i du - va.

Andre tire kale bala, som na kuŕi kangl'i dava. Jój, andre tire kale bala, som na kuŕi kangl'i dava.

Voľný preklad:

Do tvojich čiernych vlasov zlatý hrebeň dám.

Rytmický spúšťač

	↓	↓	↓	↓
	↓	↓	↓	↓
	↓	—	↓	—

Motivačná rozprávka: Rozprávka o dobrej rómskej víle Kesaj

Podľa zdroja a autora rozprávky vedíme motivačný rozhovor. Vhodnou a veľmi zábavnou i účinnou formou je dramatizácia rozprávky s použitím bábok – maňušiek.

Aktivity k piesni

Motivácia : Obsah textu piesne – voľný preklad:

Do tvojich čiernych vlasov dám zlaté hrebene.

Cieľ: Rozširujeme slovnú zásobu – otázka a odpoveď.

Nácvik zvislých rovných čiar.

Čítanie príbehu o dobrej víle Kesaj

Pracovný list 4

Úloha pre žiaka :

- *Vymaluj obrázok princeznej!*
- *Akou farbou vymaluješ vlasy princeznej?*

Pracovný list 5

Úloha pre žiaka:

- *Dokresli riedke a husté zúbky na hrebeni!*
- *Povedz, ako sa staráš o vlasy!*
- *Ukáž, ako sa vieš učesať!*
- *Ukáž, ako vieš učesať kamarátov!*
- *Pomenuj hygienické potreby a ozdoby do vlasov!*
- *Vymaluj vlasové ozdoby!*

Pracovný list 6

Hráme sa a pracujeme spolu s rodičmi

- *Dokresli a pomenuj účesy!*
- *Použi výrazy: vlasy krátke, dlhé, strapaté, kučeravé, rovné, zapletené, vrkoč!*
- *Dones obal alebo nádobku od šampónu!*

Slovná zásoba:

bala - vlasy	somnakuno - zlatý	kangi - hrebeň	žužo - čistý
šero - hlava	prajtin - lístok	bogara - lienka	paparuga, lepetka - motýľ
uchanel - učesať	čercheň - hviezda		

Choreografia k piesni **ANDRE TIRE KALEBALA**

Cigánsky motív – pohyb s plecami a lúskanie s upaženými rukami

Forma: tancujú v pároch, (môžu aj samé dievčatá)

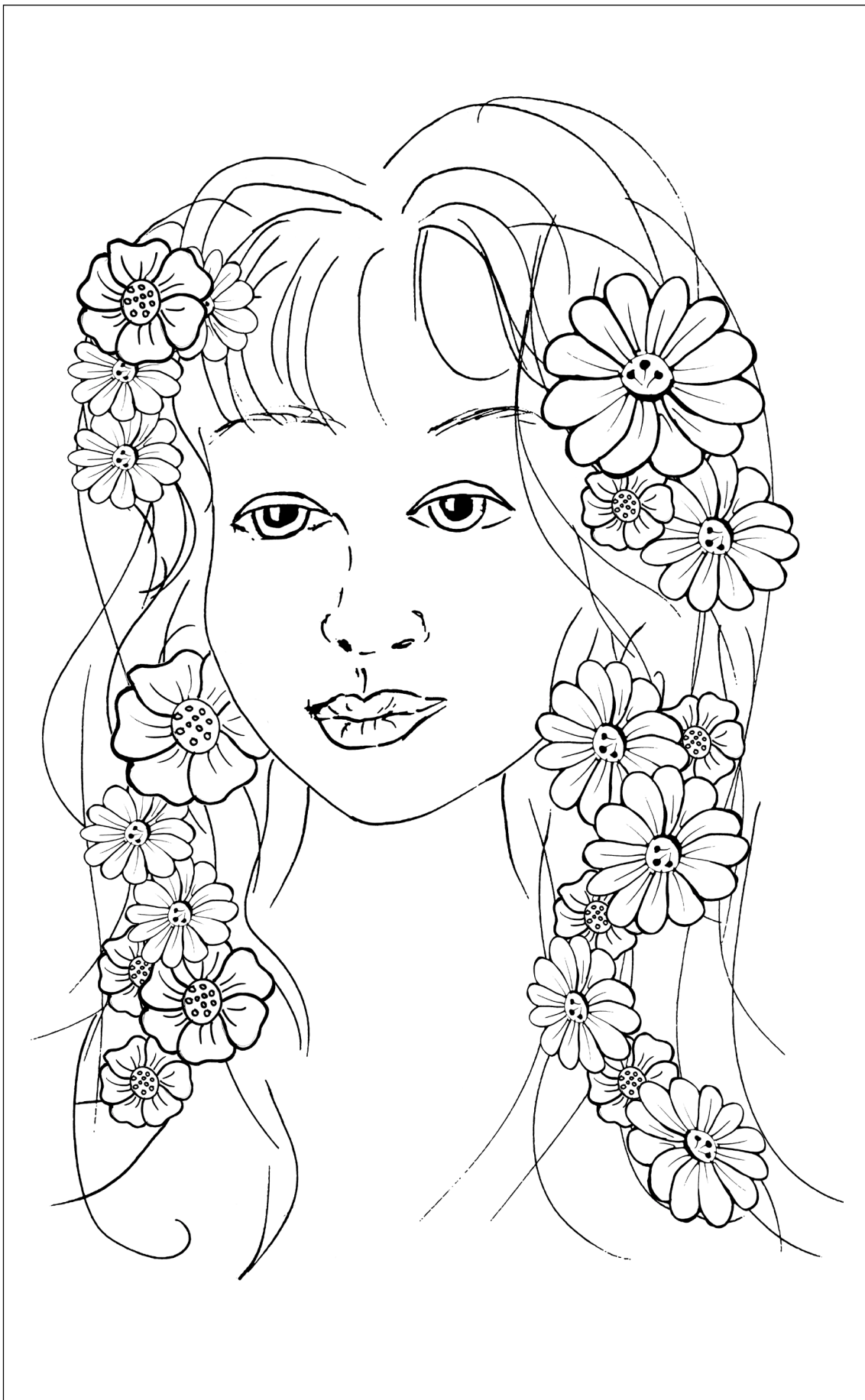
1. - 8. takt: páry stoja chrbtom k sebe a otáčajú sa doprava s cigánskym motívom

9. - 10. takt: pomaly sa otočia oproti sebe so zdvihnutými pažami

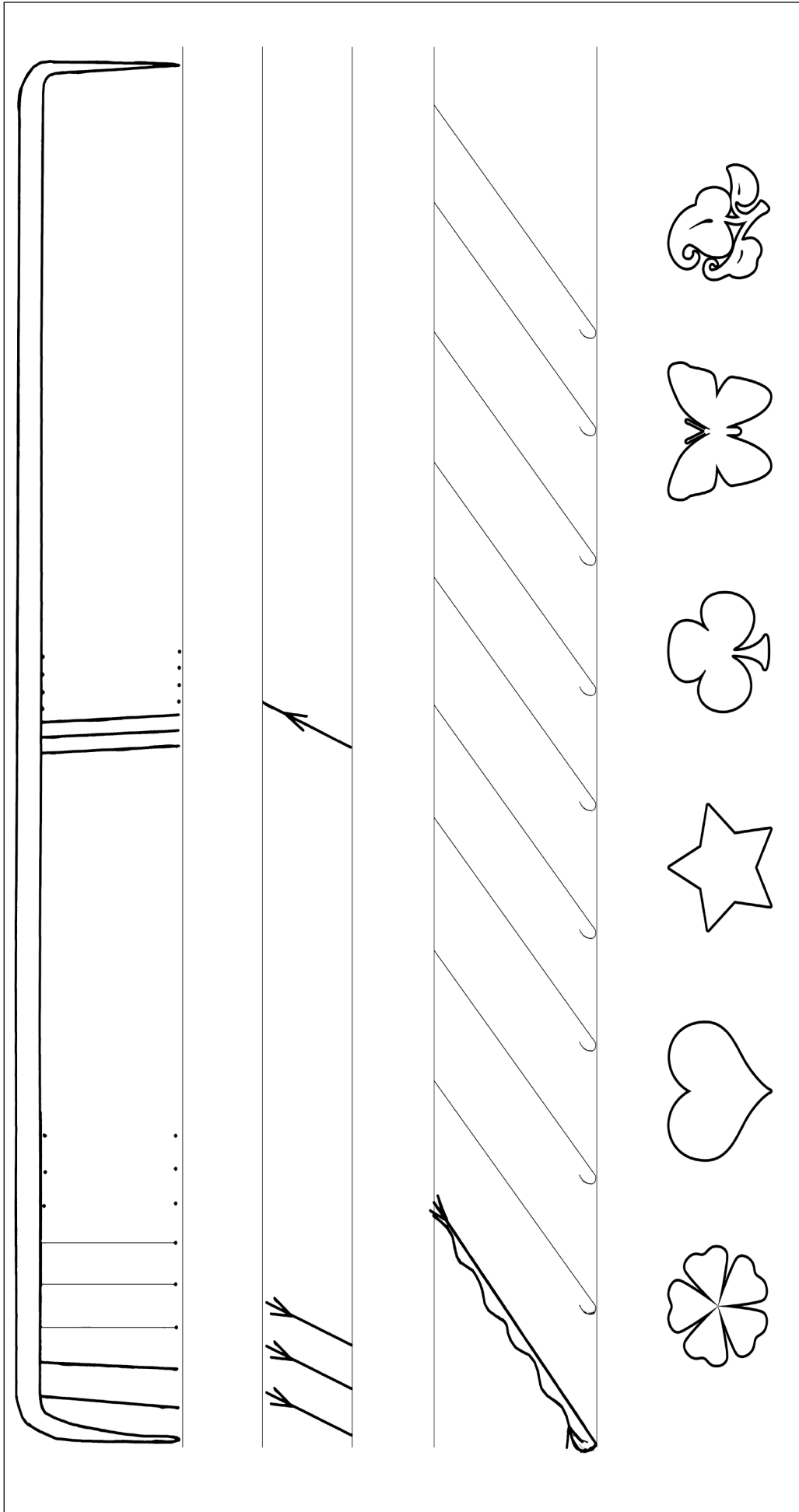
11. - 16. takt: križom robia cigánske motívy v predklone, potom v záklone striedavo na pravú a na ľavú stranu

Opakovanie 9. - 10. taktu: ako pôvodne tancovali

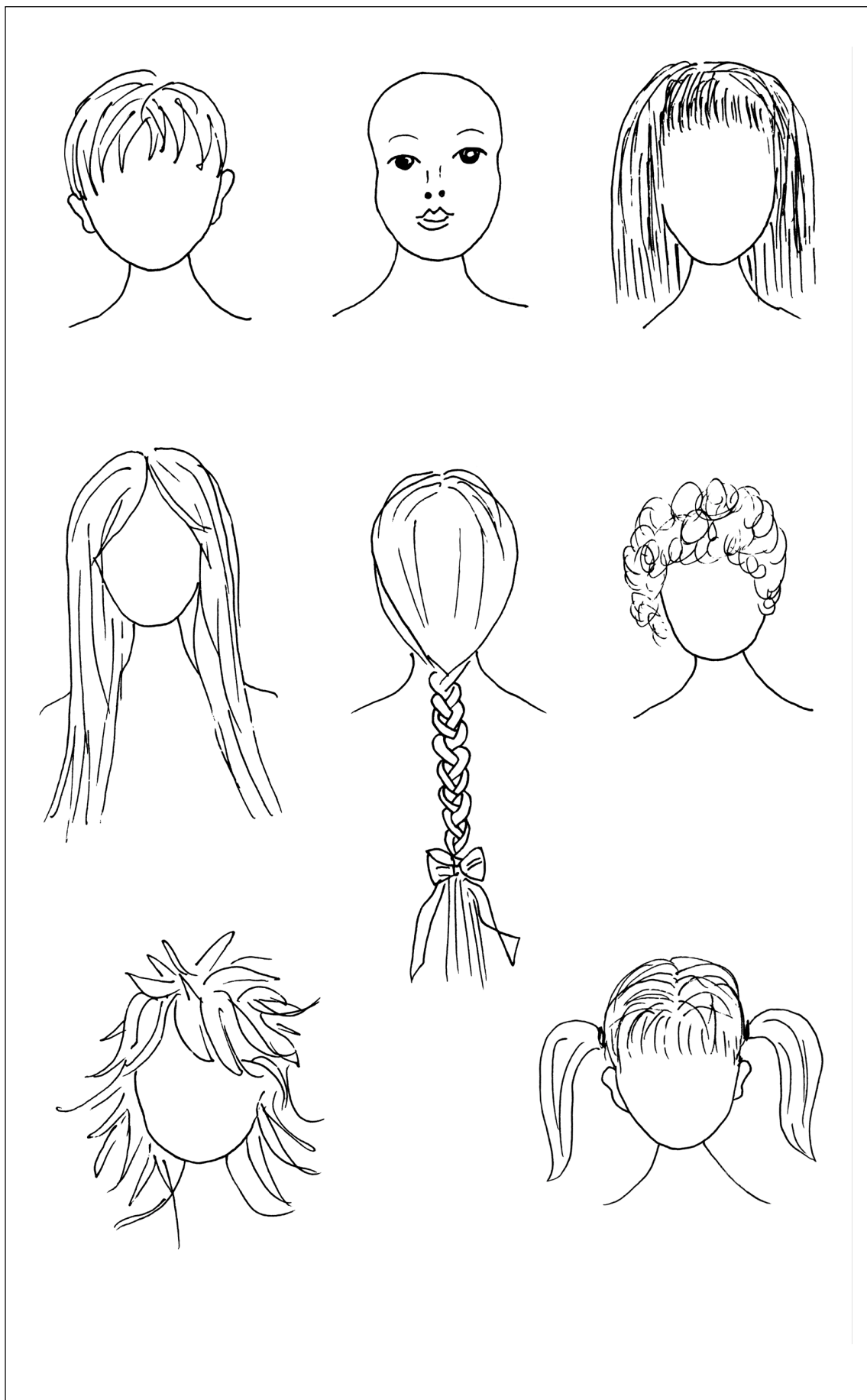
11. - 16. taktu: poskoky s vytočením striedavo doprava, doľava

*Pracovní list 5
Andre tře kale bala 5*

Pracovní list 6
Andre tře kale bala 6

1.1.3 Pieseň Joj, mamó, bokhaľi som

Joj, mamó

dmi E7 A7 dmi C7 F C7
 Joj, ma mo, joj, ma mo, bo - khaľi - som. Joj, ma mo, joj, ma mo,

gmi C7 F dmi gmi A7 dmi
 bo - khaľi - som. De mama mo, ko - ru - na, ci - navpes ke lo - vi - na. (maľi - na).

dmi E7 A7 dmi
 Joj, ma mo, joj, ma mo, bo - khaľi - som.

1. Joj, mamó, joj, mamó, bokhaľisom. Joj, mamó, joj, mamó, bokhaľisom. De man, mamó, koruna, cinav peske lovina. Joj, mamó, joj, mamó, bokhaľisom.
2. Joj, mamó, joj, mamó, bokhaľisom. Joj, mamó, joj, mamó, bokhaľisom. De man, mamó, koruna, cinav peske maľina. Joj, mamó, joj, mamó, bokhaľisom.
3. Jój, mamó, jój, mamó, hlad ma mori, myslím na milého, že čo robi. Daj mi, mama, koruny, kúpim mu tenké struny. Jój, mamó, jój, mamó, slzy ronim.
4. Jój, mamó, jój, mamó, láska bolí, počujem husličky, struna zvoní. Husle mi clivo hrajú, na milého čakajú. Jój, mamó, jój, mamó, tak to bolí.

Voľný preklad:

Joj, mam, joj, mam, hladná som. Daj mi, mama, korunu, kúpim si pivo (malinu). Joj, mama, joj, mama, hladná som.

	↓ ↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓ ↓
	↓ ↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓ ↓
	↓ ↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓ ↓

Motivačný príbeh

Jeden kováč bol veľmi chudobný. Mal veľa detí a tie nemali čo jesť. Jedného dňa podkul gazdovi kone. Gazda mu za to dal múku. Kováčova žena vzala múku, vodu, soľ a sódu a zamiesila na cesto. Z cesta urobila placky, ktoré upiekla na horúcej platni. Voňali v celej osade. Prišla kopa detí a ona dala jesť všetkým. Pretože sa volala Marika, placky nazvali Marikle. Odvtedy ich Rómovia pečú vždy aspoň raz za mesiac, aby si pripomenuli, akí boli chudobní.

Jekvar o chart'os sas igen čororo. Sas les but čhavóre, nasas len so te chal. Jedvar pridemaďa le goreske le grajes. O gogo les diňa vaš odá áro. Le chart'oske e romni ije o áro, páni, o lon he e bróza u ušand'a andral chumer. Le chumerestar kerd'a placky, u pekja len pe táči platňa. Saginenas pal calo gav. Avle pherdo čhavore, oj diňa te chal savoren. U bijal oda hoj pes večinelas Marika, le plackenge dine nav Marik'la. Akorestar o Roma furt peken sako čhon marik'la, hoj tenabisteren save sle čorore.

(František Eku Mižigár, rómsky asistent učiteľa)

Poznámka:

Príbeh v rómskom jazyku pochádza z Košíc, preto možno niektoré slová nebudú dostatočne zrozumiteľné pre žiakov. Požiadajte asistenta učiteľa, aby príbeh v rómskom jazyku upravil s použitím výrazov vo vašom regióne.

Nácvik piesne

(podľa priloženého notového zápisu, prípadne zvukovej nahrávky)

Projekt s rodičmi: Pečieme marik'li

Suroviny potrebné na prípravu si deti s pomocou rodičov – dobrovoľníkov odvážia a v školskej kuchynke napečú.

Recept z rómskej kuchárskej knižky:

Placky – marik'li

1 kg zemiakov	1 kg kompiri
0,5 kg polohrubej múky	0,5 kg aro polohrubo
1 – 2 lyžičky sódy bikarbóny	1 – 2 cikňi rojori soda bikarbona
mleté korenie, soľ	erňimen papros, lon

Očistené zemiaky postrúhame na strúhadle, zmiešame s polohrubou múkou, podľa chuti pridáme soľ, korenie a 1 – 2 lyžičky sódy bikarbóny. Cesto dobre vypracujeme na hustejšiu masu. Potom necháme asi 15 minút postáť. Pripravenú masu rozdelíme na menšie kúsky podľa počtu osôb. Jednotlivé kúsky vytvarujeme do placiek, lokší a na platničke opečieme z oboch strán. Podávame s čiernou kávou.

O kompiri randaha tele, pa'is len čuchinaha, andre čuchimen kompiri čhivava 0,5 kg polohrubo aro, 1 roj lon, 1 – 2 rojori soda bikarbona. Jekhetáne odova zmiešinaha a mukaha vaj po 15 minuti te terd'ol. Kana hin o chumer loko, pa'is les prečhinas pro buter kotera a rozval'kinas len. Marik'li pes pekel pre soduje serendar. Ko odova pes šaj pijel ka'li kava.

Aktivity k piesni

Motivácia:

Obsah textu piesne – voľný preklad:

Jaj, mama, som hladný, daj mi korunu. Kúpim si keksik Marínu.

Cieľ: Reprodukcia rozprávaného príbehu mariklí.

Praktická činnosť. Hra s farbami – dekorovanie papierového taniera.

Pracovný list 7

Rozprávanie podľa obrázka

- *Čo robí stará mama?*
- *Kto jej pomáha?*
- *Pomenuj vnučku!*
- *Čo majú na stole?*

Úloha pre žiaka:

- *Vymaľuj obrázok!*
- *Dokresli police, hrnčeky a taniere... !*

Pracovný list 8

Úloha pre žiaka :

- *Vymaľuj kuchynské predmety a pomenuj ich!*
- *Povedz a ukáž, ako sa staráme o nádoby!*

Pracovný list 9

Úloha pre žiaka:

- *Farebnými otlakami ozdob papierový tanier, hrnček, krčah!*
- *Hotovými prácami ozdob triedu!*

Hráme sa a pracujeme spolu s rodičmi:

- *Pomáhaj mame piecť marikľe!*
- *Vypýtaj od mamy recept!*

Slovná zásoba:

marikľa - placka

bokhaľi - hladná

londi - slaná

aro - múka

kučori - hrnček

guli - sladká

pani - voda

piri - hrniec

taďol - varí sa

puridaj - stará mama

čaro - miska

pekel - pečie sa

Choreografia k piesni **JOJ, MAMO ...**

Ch – chlapec

D – dievča

P – pravá noha

Ľ – ľavá noha

Cigánsky motív – pohyb s plecami a lúskanie s upaženými rukami

Forma: tancujú v pároch Ch a D

1. takt: D: 1. doba: krok P – dopredu krížom s ohýbaním sukne

2. doba: krok Ľ – naspäť

2. takt: D: 1. doba: krok P – dozadu krížom s ohýbaním sukne

2. doba: krok Ľ – naspäť

3. takt: D: ako 1. takt

4. takt: D: ako 2. takt

5. – 8. takt: D: opakovať doterajšie takty

Počas tých taktov Ch tancujú okolo D po ľavej strane s poskočnými krokmi a s lúskaním (pravá ruka dole, ľavá ruka zodvihnutá)

9. – 16. takt: točenie s cigánskym motívom (páry sú oproti sebe, nechytajú sa)

Na opakovanie 9. – 10. taktu: D: hlboký záklon s cigánskym motívom

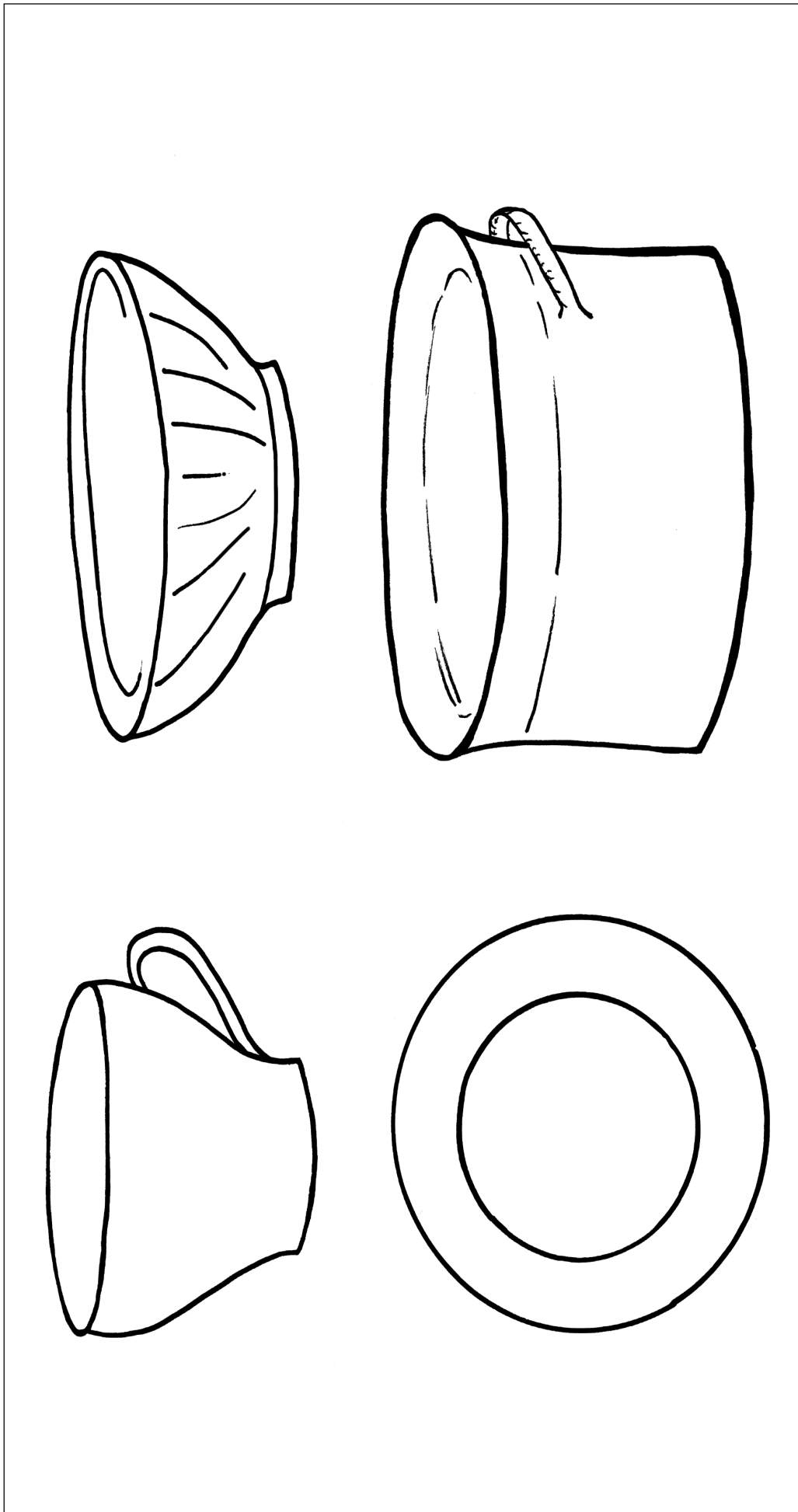
Ch: hlboký predklon s cigánskym motívom

11. – 12. taktu: záklon a predklon opačne

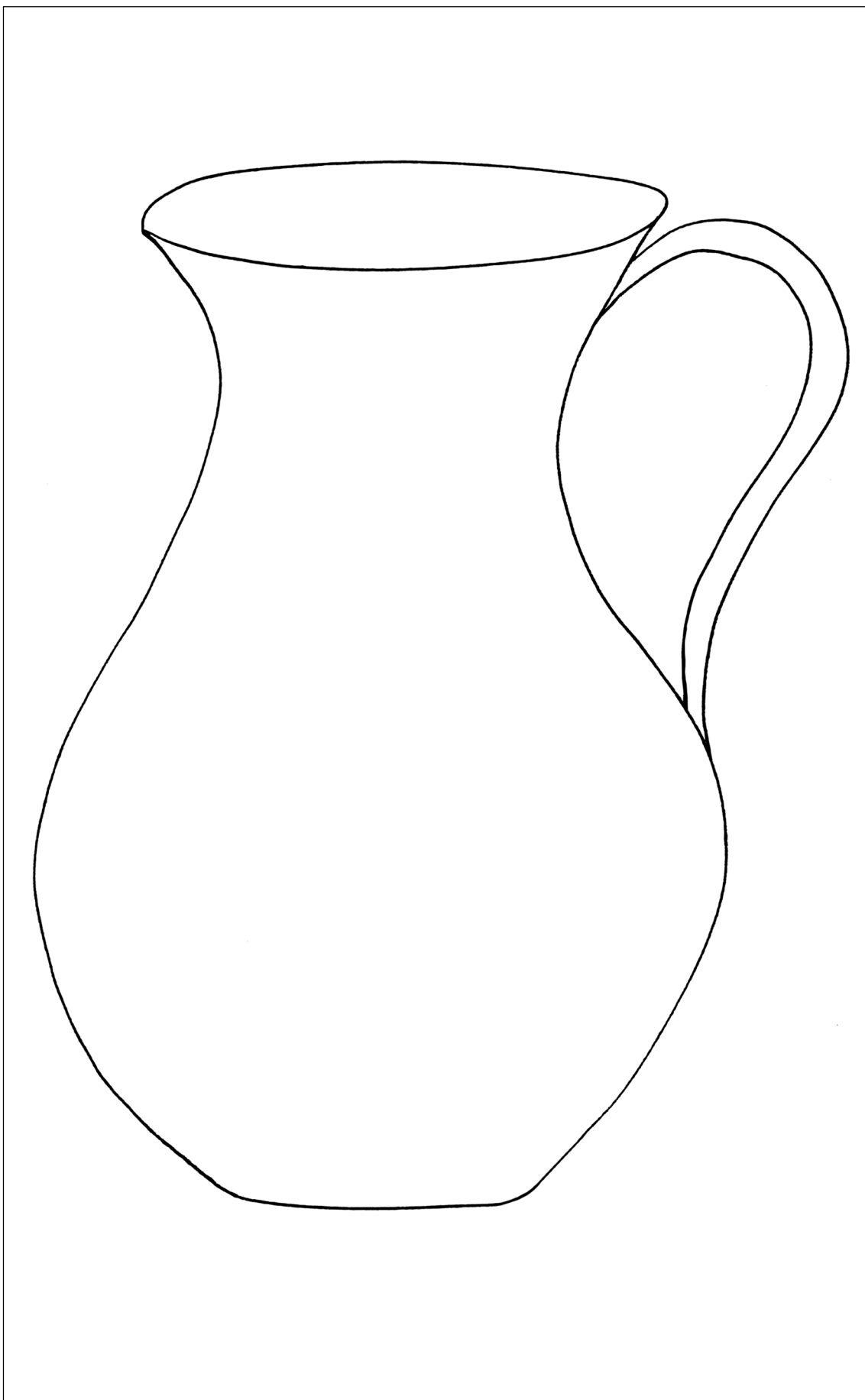
13. – 16. taktu: Ch točí D s hore zachytenou pravou rukou

*Pracovní list 7
Joj, mamó, bokhal'i som 7*

Pracovní list 9
Joj, mamó, bokhal'i som 9

1.1.4 Pieseň Me tut na kamav

Me tut na kamav

ľudová

Me tut na ka - mav, bo sal džung - a - li, o nak ba - ro ki - ju ča - ro,
mek sal di - fi - no, di - li - ni

1. Me tut na kamav, bo sal džungalo, o nak baro kijo čaro, mek sal difino.
2. Me tut na kamav, bo sal džungali, o nak baro kijo čaro, mek sal difiňi.
3. Ja ťa nechcem, bo si škaredý, nos máš veľký, až po hrniec a k tomu hlúpy.
4. Ja ťa nechcem, bo si škaredá, nos máš veľký, až po hrniec a k tomu hlúpa.

Voľný preklad:

Ja ťa nechcem, leho si škaredý (škaredá), nos máš veľký až po hrniec a ešte si hlúpy (hlúpa).

Rytmický sprievod:

//				
⊙	x x x x x	x x x x x	x x x x x	x x x x x
⊕	x — x — x — x —	x — x — x — x —	x — x — x — x —	x — x — x — x —

Motivačný rozhovor:

Každý z nás je iný. Každý vyzerá ináč. Líšime sa od seba výškou, váhou, farbou pleti, črtami tváre. Niekto sa nám páči, iný zasa nie. Jeden má možno veľký nos, iný zasa väčšie uši, niekto nám pripadá smiešny alebo komický, ďalší sa nám zasa veľmi páči a chceli by sme sa mu podobať.

K tejto problematike sa hodí aj rozprávka o škaredom káčatku.

Aké by to bolo, keby sme všetci vyzerali rovnako?

Čo by robila pani učiteľka, keby sa všetky deti v triede podobali jeden na druhého?

Ako by vedela rozlíšiť mamička svoje dieťa od ostatných?

Čo si môžeme na človeku iné všimnúť okrem jeho výzoru?

Aké sú skutočné hodnoty človeka?

Galéria

Vytvorte dvojice žiakov a pokúste sa jeden druhého namaľovať. Po skončení aktivity sa žiaci vrátia do veľkej skupiny a výkresy položia na hromadu. Náhodne prichádzajúci žiaci si z kopy výkresov náhodne vyberú jeden, ktorý ukážu ostatným. Žiaci na základe farby, črt tváre sa snažia uhádnuť, kto je na obrázku nakreslený. Autor obrázka, samozrejme, neháda. Pani učiteľka ku každému obrázku v závere dopíše meno autora a meno nakresleného žiaka. Všetky práce v triede žiaci vystavia a urobia si prvú spoločnú galériu. Nezabudnite na pochvalu každej práce.

Naučte sa žartovnú pieseň

Nácvik piesne

(Podľa priloženého notového zápisu, prípadne zvukovej nahrávky)

Aktivity k piesni

Motivácia: Obsah textu piesne – voľný preklad:

Nechcem ťa, lebo si škaredý, máš čierne ústa, máš veľký nos a si aj šialený a bláznivý.

Cieľ: Formovanie viet, maľovanie a dopĺňovanie obrázkov.

Pracovný list 10

Rozprávanie podľa obrázka.

- *Nevhodné žarty a výsmech v živote.*
- *Hľadáme pekné a dobré v každom človeku.*

Úloha pre žiaka:

- *Vymaluj obrázok!*
- *Pomenuj časti tváre!*
- *Ukáž, kde je na klobúku diera a kde je kvietok!*

Pracovný list 11

Úloha pre žiaka:

- *Vymaluj a pomenuj obrázky!*
- *Ukáž, čo patrí k ľudskej hlave!*
- *Ukáž, čo patrí k zvieracej hlave!*

Pracovný list 12

Úloha pre žiaka:

- *Dokresli tvár dievčaťa a vymaluj obrázok!*

Pracovný list 13

Hráme sa a pracujeme spolu s rodičmi:

- *Vystrihni a vymaluj masku na karneval!*

Slovná zásoba:

džungalo – škaredý

šukar – pekný

muj – tvár

nak – nos

vušta – ústa

jakha – oči

gat – košeľa

dilino – bláznivý

Choreografia k piesni **ME TUT NAKAMAV**

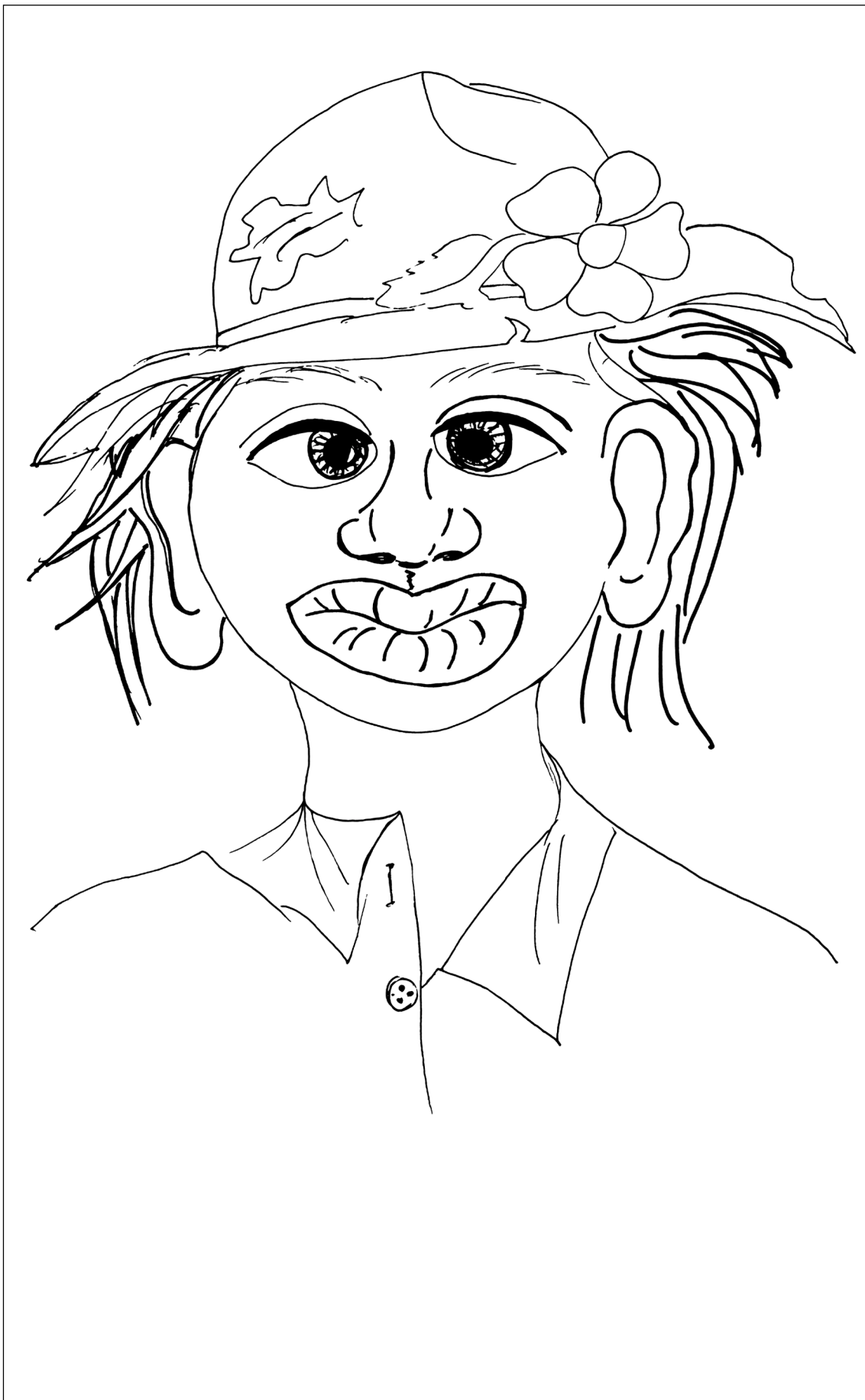
Forma: kruhový útvar

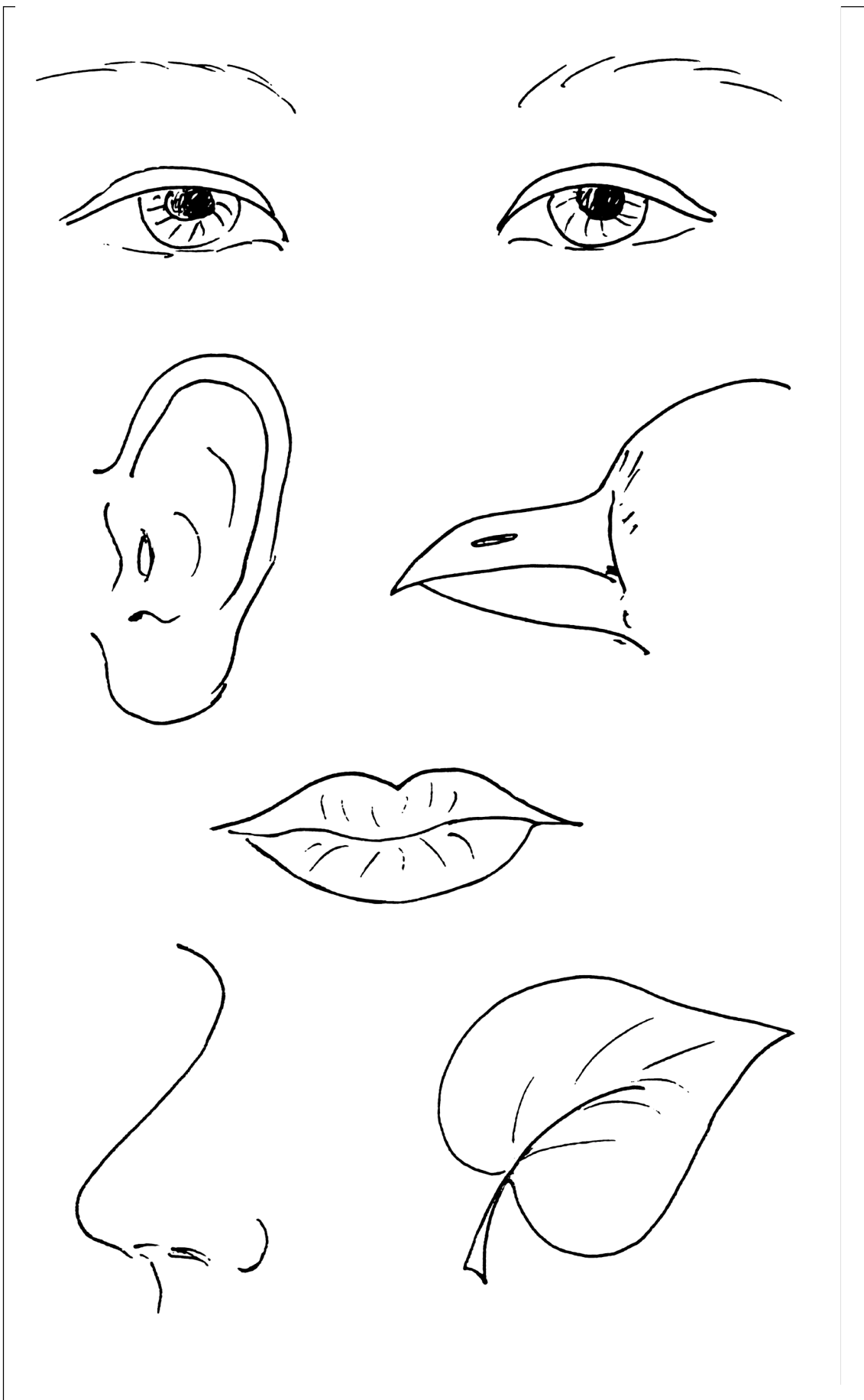
1. – 2. takt: dvojkročka vpravo so zdvihnutými pažami

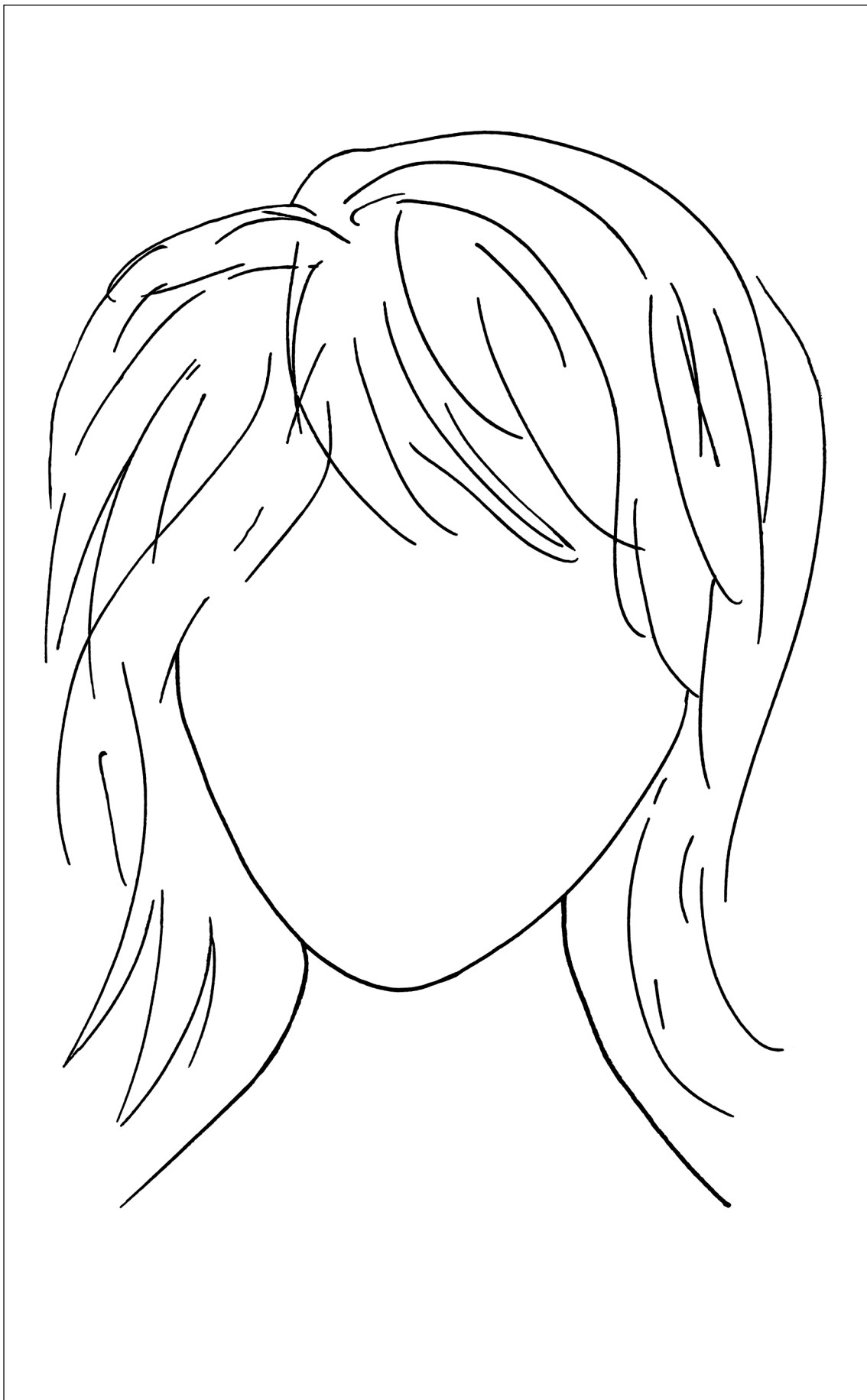
3. – 4. takt: dvojkročka vľavo so zdvihnutými pažami

5. – 9. takt: krúženie bokom so zdvihnutými pažami a pritom sa pomaly točia na mieste vľavo

Pri opakovaní 5. – 9. taktu: točenie a krúženie bokom na opačnú stranu

1.1.5 Pieseň Andro verdan drukos nane

Andro verdan

Au-ro ver-dan dru-kos na-ne, ma pi-ra-no šu-ka-ri na-ne. Lu-fi pha-baj pre-či-ua-va,

hop,hop,hop. je- paš tu- ke, je- paš ma-ge, hop,hop,hop. Daj, da, da, da, da, da, da, da, da, da, da, da, hop,hop,hop,

je- paš tu- ke je- paš ma-ge, hop,hop,hop.

1. Andro verdan drukos nane, ma pirano šukar nane. Pofi phabaj prečinava, hop, hop, hop, jupaš tuke, jupaš mange, hop, hop, hop. Daj, da, da, daj, daj, da, da, daj, hop, hop, hop, jupaš tuke, jupaš mange, hop, hop, hop.
2. Kaml'ipen tu na cineha, mange chofí na kercha. Ča te man tu čumidcha vuštendar, na chudeha anglal mande imar dar. Daj, da, da, daj, daj, da, da, daj, hop, hop, hop, na chudeha anglal mande imar dar.

Voľný preklad:

Vo voze drevo nie je, môj frajer pekný nie je. Červené jablčko prerežem, polovica tebe, polovica mne.

Rytmičeský sprievod:

Ako motivačný text nám poslúžia články E phuv kaj o panč paña džan – Krajina piatich potokov, Zabudnuté deti Indie a iné články z doplnkovej čítanky Genibarica.

Voz a hlavne symbol kola je aj v znaku rómskej zástavy.

Aktivity k piesni

Motivácia: Televízny dokument Deti vetra.

Obsah textu piesne – voľný preklad:

Na voze nie je hruda, moja milá nie je pekná. Rozrežem červené jablko, polovičku tebe a polovičku mne.

Cieľ: Rozprávanie o minulosti a rómske tradície.

Pracovný list 14

Rozprávanie podľa obrázka

- *Sedí niekto na voze?*
- *Kto ťahá voz?*
- *Čím je prikrytý voz?*
- *Aká je plachta? (deravá)*

Úloha pre žiaka:

- *Vymaluj celý obrázok!*
- *Dokresli osoby na voz, zvieratá, kvety, rastliny!*

Pracovný list 15

Úloha pre žiaka:

- *Vymaluj obrázky na pracovnom liste!*
- *Pomenuj predmety!*
- *Čo patrí do kotlíka?*
- *Čo nevaríme a nejeme?*
- *Ktorá huba je jedovatá a ako sa volá?*

Pracovný list 16

Úloha pre žiaka:

- *Pomenuj a vymaluj ovocie!*

Hráme sa a pracujeme spolu s rodičmi:

Z reklamných tlačív a časopisov vystrihni ovocie a prilep na výkres!

Slovná zásoba:

gundzi – hruda

žamba – žaba

drakha - hrozno

verdan – voz

cheva – diera

phaba – jablko

ambrol - hruška

phabalin – jabloň

khiľav/čhilľav - slivka

Choreografia k piesni **ANDRO VERDAN DRUKOS NANE**

Ch – chlapec

D – dievča

P – pravá noha

Ľ – ľavá noha

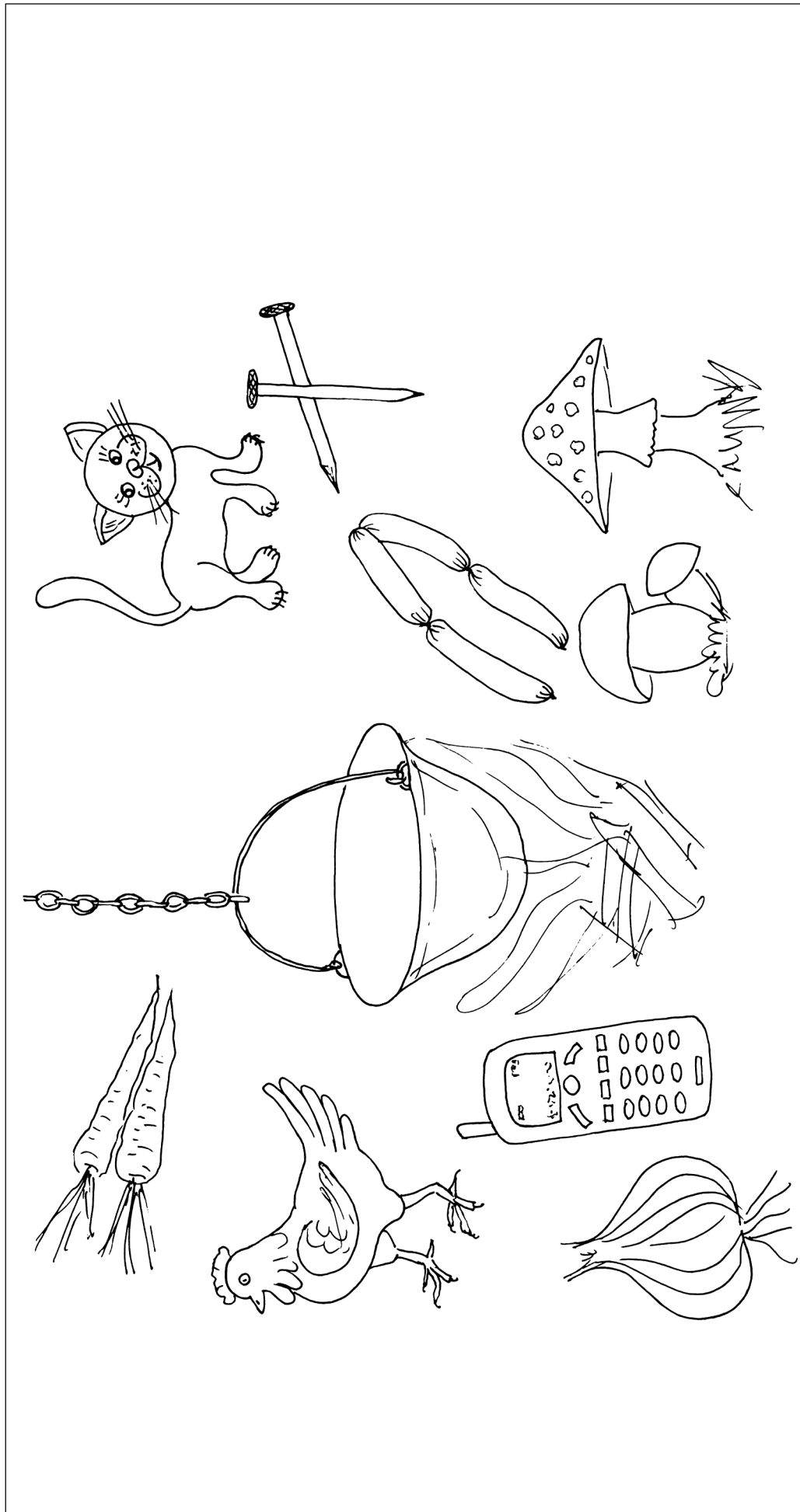
Cigánsky motív – pohyb s plecami a lúskanie s upaženými rukami

Forma: tancujú v pároch Ch a D

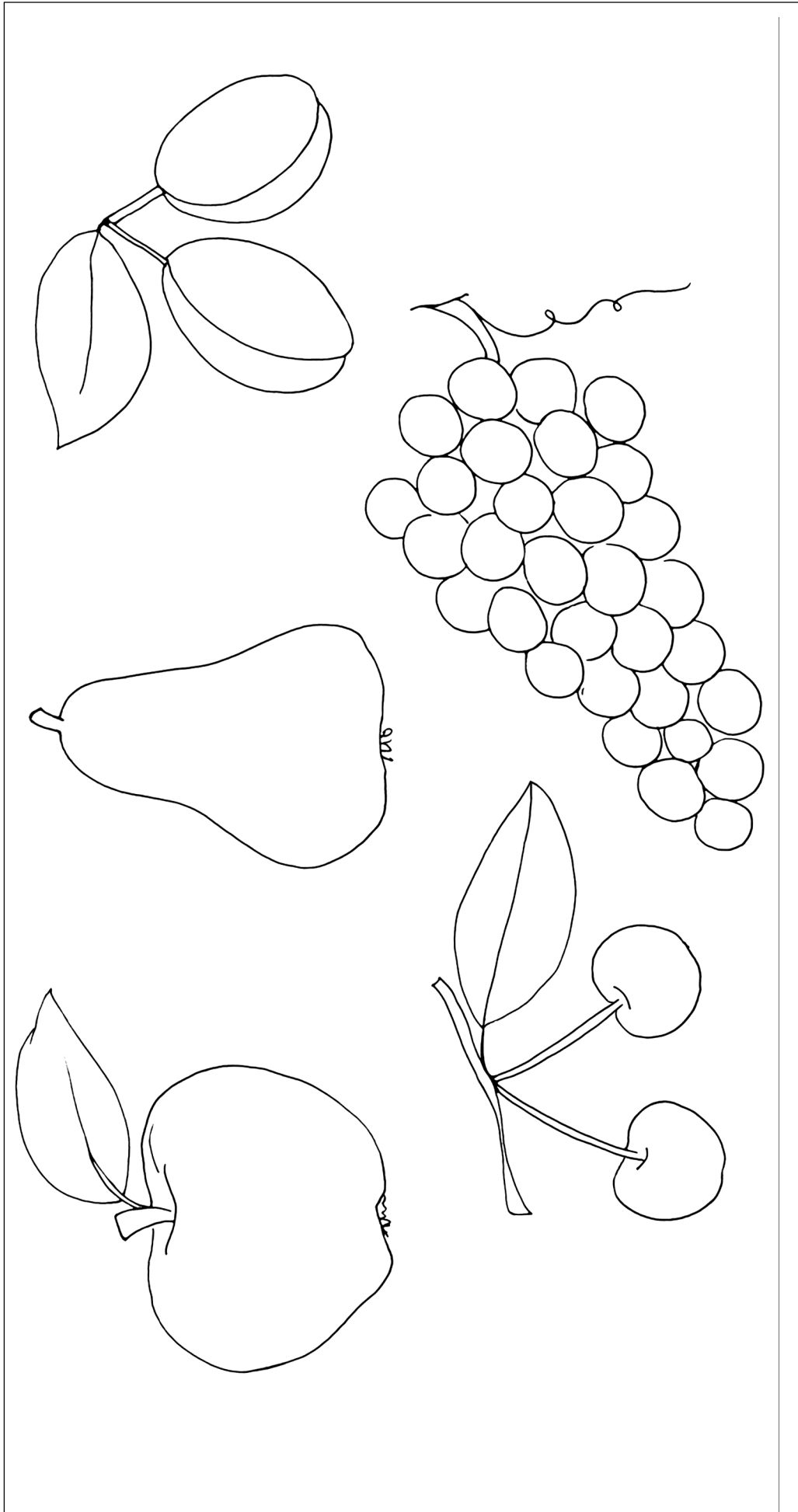
- 1. – 6. takt:** Ch – si kľakne na jedno koleno a s cigánskym motívom pozerá na D. Pritom jej môže niekedy zodvihnúť sukňu
D – tancuje okolo Ch s poskočnými krokmi s cigánskym motívom, pritom sa otáča
- 7. – 8. takt:** páry sa držia za plece – 4 kroky vpred (P - Ľ - P - Ľ)
- 9. takt:** dupanie na rytmus a k tomu 3 potlesky
- 10. – 11. takt:** 7. – 8. takt vzad
- 12. takt:** ako 9. takt
- 13. – 18. takt:** opakovať pohyby od 7. taktu

Pracovní list 15
Andro verdan drukos nane 15

Pracovní list 16
Andro verdan drukos nane 16

1.1.6 Pieseň Raťori sentnori (Tichá noc, svätá noc)

Raťori sentnori

koleda

Ra - fu - ri se - en - tu - ri, sa so - vel lo - ša - nel, pa - še le - ste duj dže - ne be - šen,
le sentne čhavore i - ke - e - ren, o gu - lo Je - ži - ško so - vel, ne - bi - ko čha - vo so - vel.

1. Raťori sentnori, sa sovel lošanel, paše leste duj džene bešen, le sentne čhavore ikeren, o guľo Ježiško sovel, nebiko čhavo sovel.
2. Raťori sentnori, ma nasťom korkori, maťareng e dıne mevıpen, so pe luma nıpi vakeren, o Kristus adaj hi ma, lošanel celi luma!
3. Raťori sentnori! Šukaj muj, sentno muj, ma oj lačıpen čıhtkerel, o jılo pe luma devkerel, devlıko čhavo adaj, kamıpen anđa adaj.
4. Tichá noc, svätá noc! Všetko spı, všetko snı, sám len svätý hđie dôverný pár, strážı Dieťatko, nebeský dar. Sladký Ježiško spı, snı, nebeský tıško spı, snı.
5. Tichá noc, svätá noc! Anjeli zleteli, najprv pastierom podali zvestı, ktorá svetom dnec dáva sa miest: Kristus, Spasiteľ je tu, Tešiteľ sveta je tu!
6. Tichá noc, svätá noc! Nežná tvár, lásky žiar božský rozsıeva v jaslıčkách tam: bıje záchranná hodina nám v tvojom zrodenı, Boh, Syn, Ježiško, Láska, Boh, Syn!

Motivačná rozprávka:

Marta Hlušiková – Zabudnutý stromček

Blížili sa Vianoce. Ľudia zdobili stromčeky sladkosťami a deti sa tešili na darčeky. Keď sa večer roztancovali v oknách farebné svetielka, celé sídlisko opeknelo. Len na jeden malý stromček ľudia zabudli. Bol to smriečok. Ticho stál v kúte pivnice a spomínal na svojich kamarátov v lese. Objavili ho deti, keď hľadali metlu pre snehuliaka Ota.

„Aha! Stromček!“

„Otovi sme našli kamaráta!“

Deti zapichli stromček do snehu vedľa snehuliaka.

„Ale je akýsi smutný,“ povedala Zuzka.

„Ja mu dám čiapku s brmbolcom,“ povedal Peťo.

„A ja žuvačku!“

„Ja mu prinesiem autíčko. Keď sa mu nebude chcieť spať, môže sa pohrať,“ povedal Jožko.

Zrazu bol smriečok tým najbohatším vianočným stromčekom na sídlisku. Na konári mu viseli dve ružové ponožky, švihadlo, kúsok kriedy, nožík rybka, orech a pod konármi na snehu ležala kosť psa Brecha. Snehuliak Oto mu aj trochu závidel, ale naozaj iba trochu.

„No toto!“ krútili hlavami ujovia a tety, keď ráno otvorili okná.

„Takýto krásny vianočný stromček sme na sídlisku ešte nemali!“

Stromček bol šťastný, prešťastný. Takto teda vyzerajú ozajstné Vianoce. A zamával všetkými konármi, až sa mu čiapka s brmbolcom posunula nabok.

Riekanky a básničky:

Ján Turan – Mama pečie

Zima ide zďaleka,

belostná a čistá.

Mama pečie, vypeká,

na Vianoce chystá.

Medovníky, koláče

deťom za koledu.

Na Vianoce k domovu

všetky cesty vedú.

Ján Turan – Vianočný stromček

Hneď rozvoní celý dom,

keď sa rozkonári.

Trblieta sa za oknom,

do zimnej tmy žiari.

Už je stromček hotový,

darček podeň dáme

sestričke a bratovi

otcovi a mame.

Porozprávajte sa s deťmi o Vianociach, ako ich prežívajú v rodine. Pozvite si do školy staršieho Róma, ktorý porozpráva o tom, ako sa u nich slávil Vianoce kedysi a dnes.

Nácvik piesne

(podľa priloženého notového zápisu, prípadne zvukovej nahrávky)

Aktivity k piesni

Motivácia: Vianočná nálada. Narodenie malého Ježiška. Kresťanské a spoločenské vianočné tradície.

Text vianočnej piesne Tichá noc.

Cieľ: Emocionálna príprava na Vianoce, chystáme program, posedenie a darčeky pre rodičov.

Pracovný list 17

Rozprávanie podľa obrázka a prehliadka vianočných pohľadníc

Úloha pre žiaka:

- *Vymaluj obrázok!*
- *Vymenuj zvieratká!*
- *Čo robia zvieratká?*
- *Ako sa volali Ježiškovi rodičia?*

Pracovný list 18

Úloha pre žiaka:

- *Pomenuj ozdoby na stromček!*
- *Vymaluj a vystrihni ozdoby!*

Pracovný list 19

Hráme sa a pracujeme s rodičmi:

Na vianočný stromček domaľuj ihličie a ozdoby!

Slovná zásoba:

karačoňa – vianoce
čhavoro – dieťaťko
sovel – spí
gurumňa – krava

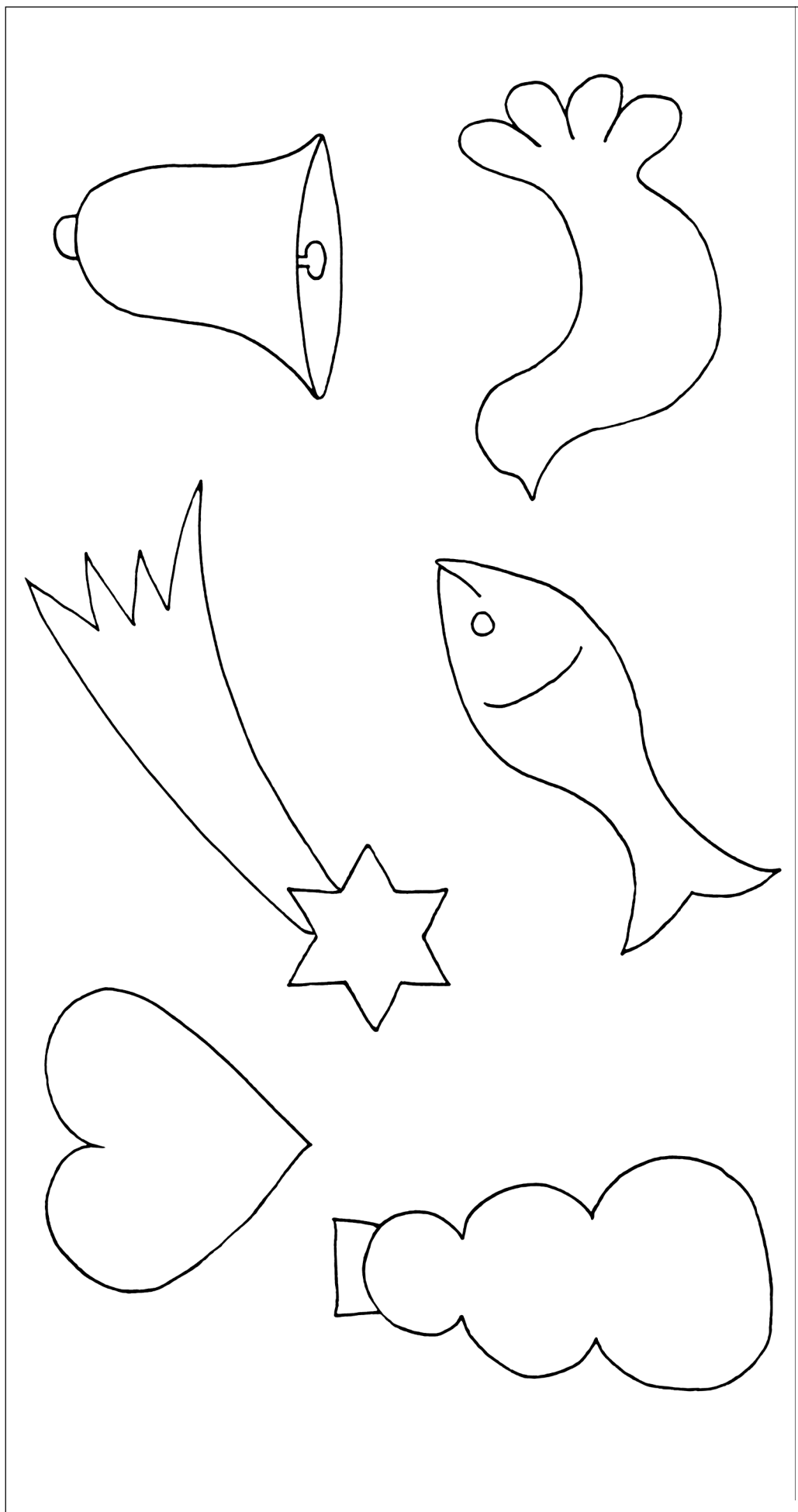
uľol/rakhel pes - narodil sa
nebiko čhavo – nebeské dieťa
dad – otec

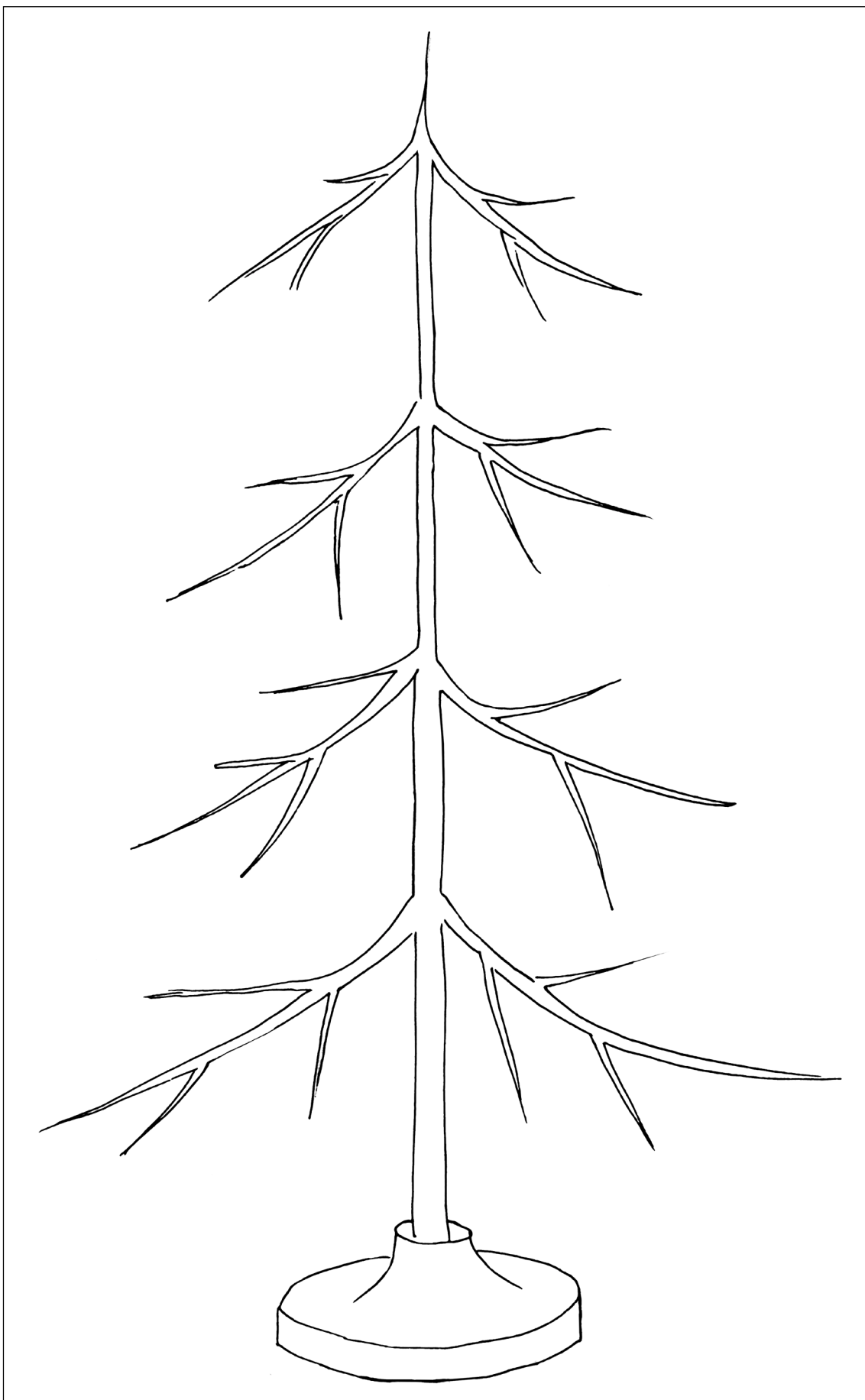
kaštuno – stromček
rať – noc
daj – mama

Pracovní list 17
Raťori senthori (Tichá noc, svätá noc) 17

Pracovní list 18
Raťori sentnori (Tichá noc, svätá noc) 18

1.1.7 Pieseň So tu, more, manca keres

So tu, more, manca keres

ami E7 ami A7 dmi H7
 So tu, mo re, man ea ke-res, te-le čhave manše di - fi- ňa-res? Taj sa
 F7 F E7 ami A7 H7 E7
 pa - to - di los de-mel o perumos an - dre ti - ro ka - lo muj. taj - sa pa - lo - di - los
 F E7 ami
 de-mel o perumos an - dre ti - ro ka - lo muj.

So tu, more, manca keres, tele čhave mange dil'inares? Tajsa palodilos demel o perumos andre tiro kalomuj, tajsa palodilos demel o perumos andre tiro kalomuj.

Voľný preklad:

Čo ty, chlape, so mnou robíš, čo deti moje otravuješ? Zajtra poobede udrie blesk do tvojej čiernej tváre.

Ako motivácia k tejto piesni poslúži účasť rodičov na akcii v škole, kde pomocou fotodokumentácie, ktorú rodičia majú doma, rozprávajú a dokumentujú rómske tradície (narodenie dieťaťa, svadba, pohreb...).

Obyčajne najviac fotografií je zo svadieb, zároveň je aj najveselšou udalosťou, pri ktorej sa spievajú typické svadobné piesne. Jedna z nich je aj pieseň So tu more, so tu kames.

Aktivity k piesni

Motivácia: Obsah textu piesne – voľný preklad:

Čo, človeče, odo mňa chceš, že mi moju hlavu pletieš, zajtra poobede nech hrom udrie do tvojej čiernej tváre.

Cieľ: Oboznamovanie sa s tradíciami Rómov v minulosti a v súčasnosti. Osvojenie si nových pojmov a prípravné cviky na písanie.

Pracovný list 20

Rozprávanie podľa obrázka

Prostredníctvom obsahu prekáravej piesne si žiaci osvojujú pojmy: tmavé mračná, búrka, silný vietor, blesk, hrmenie, mláky.

Nikomu nič zlé neprajeme, ani žartom.

Úloha pre žiaka:

- *Vymaluj obrázok – mračná tmavomodré!*
- *Dokresli dažďové kvapky!*
- *Kto sa teší z dažďa?*
- *Povedz, čo si berieme do dažďa, keď nechceme zmoknúť?*

Pracovný list 21

Úloha pre žiaka:

- *Vymaluj dáždnik!*
- *Dokresli dažďové kvapky!*

Pracovný list 22

Hráme sa a pracujeme s rodičmi:

- *Podľa predlohy dokresli veľké a malé oblúky!*
- *Podľa predlohy dokresli veľké a malé dažďové kvapky!*

Slovná zásoba:

brišin del – prší dážď
ambrela – dáždnik

cindo – mokrý
čik – blato

perunos – hrom

tajsa – zajtra

Choreografia k piesni **SO TU MORE**

Tancujú iba chlapci

P – pravá noha

Ľ – ľavá noha

Forma: rad

1. – 2. takt: dvojkročka vpred: P– Ľ– P– Ľ

3. takt: krok vzad: Ľ – P

4. – 5. takt: dvojkročka vpred: P– Ľ – P – Ľ

6. takt: krok vzad: Ľ – P

7. takt: 1. doba: potlesk

2. doba: úder na vnútornú stranu členka zodvihnutej pravej nohy s pravou rukou

8. takt: 1. doba: potlesk

2. doba: úder na vnútornú stranu členka zodvihnutej ľavej nohy s ľavou rukou

9. takt: 1. doba: potlesk

2. doba: úder pravou rukou vzadu na vonkajšiu stranu päty krčmo zodvihnutou pravou nohou

10. takt: 1. doba: potlesk

2. doba: úder na opačnú stranu

11. takt: 1. doba: vytočenie kolien s pružením vľavo

2. doba: naspäť

12. takt: 11. takt na opačnú stranu

13. takt: ako 11. takt

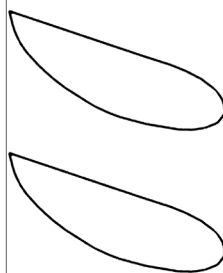
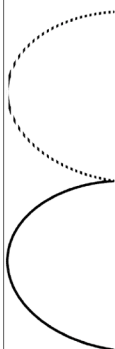
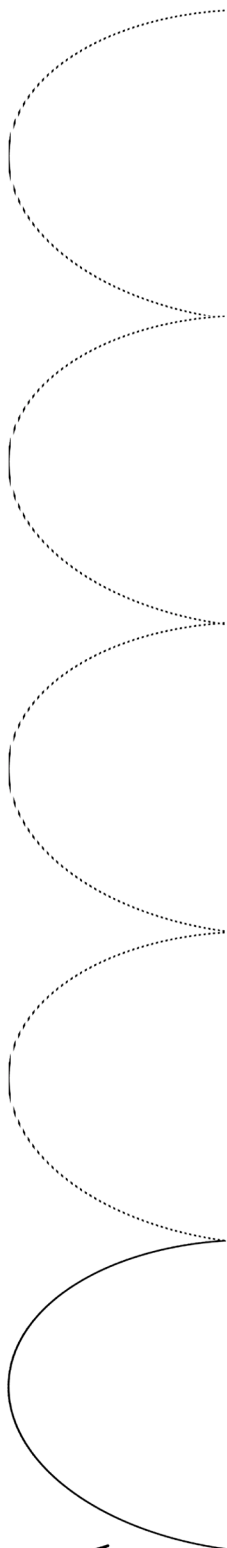
Od 7. taktu opakovať.

Pracovní list 20
So tu more so tu kames 20

Pracovní list 22
So tu more so tu kames 22

1.1.8 Pieseň Nane oda lavutaris

Nane oda lavutaris

ami G7 C F7 ami
 Na-ne o-da la-vu-ra-ris, kaj mri'gi'te ba-ša-vel, ba-ša-vla la
 A7 dmi H7 E7 ami
 mro pi-ra-no, bo jov lač-ho la-vu-la-ris.

Nane oda lavutaris, kaj mri gi'ri te bašavel, bašavla la mro pirano, bo jov lačo lavutaris.

Vofný preklad:

Niet tu takeho huslistu, čo by mi zahrál moju pieseň, zahraje mi ju môj frajer, lebo on je najlepši huslistu.

	↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓
	↓ ↘ ↓ ↘ ↓ ↘ ↓ ↘ ↓ ↘ ↓ ↘ ↓ ↘ ↓ ↘ ↓ ↘ ↓ ↘
	↓ ↘ — ↓ ↘ — ↓ ↘ — ↓ ↘ — ↓ ↘ —

Aktivity k piesni

Motivácia: Rozprávka o primášovi Barovi. Hviezda primášskeho neba Czinka Panna. Cvrček Tobiáš a rómsky primáš (texty z rómskej čítanky Genibarica).

Obsah textu piesne – voľný preklad:

Nie je tu muzikant – huslista, čo by mi moju pieseň zahral. Zahrá mi ju môj milý, lebo on je dobrý huslista.

Cieľ: Poznaj významné rómske osobnosti.
Sluchová diferenciacia hudobných zvukov.

Pracovný list 23

Rozprávame o primášovi Barovi podľa prečítanej rozprávky.

Úloha pre žiaka:

- *Vymaluj obrázok!*
- *Čo patrí k husliam? (paličky, sláčik)*

Pracovný list 24

Úloha pre žiaka:

- *Povedz, aké hudobné nástroje poznáš!*
- *Pomenuj a vymaluj hudobné nástroje!*
- *Podľa zvuku urči hudobný nástroj!*
- *Urči, čo nie je hudobný nástroj!*

Hráme sa a pracujeme s rodičmi:

Doma s rodičmi zaspievaj pieseň, ktorú si sa naučil v škole!

Slovná zásoba:

lauta – husle

paramisi – rozprávka

gili – pieseň

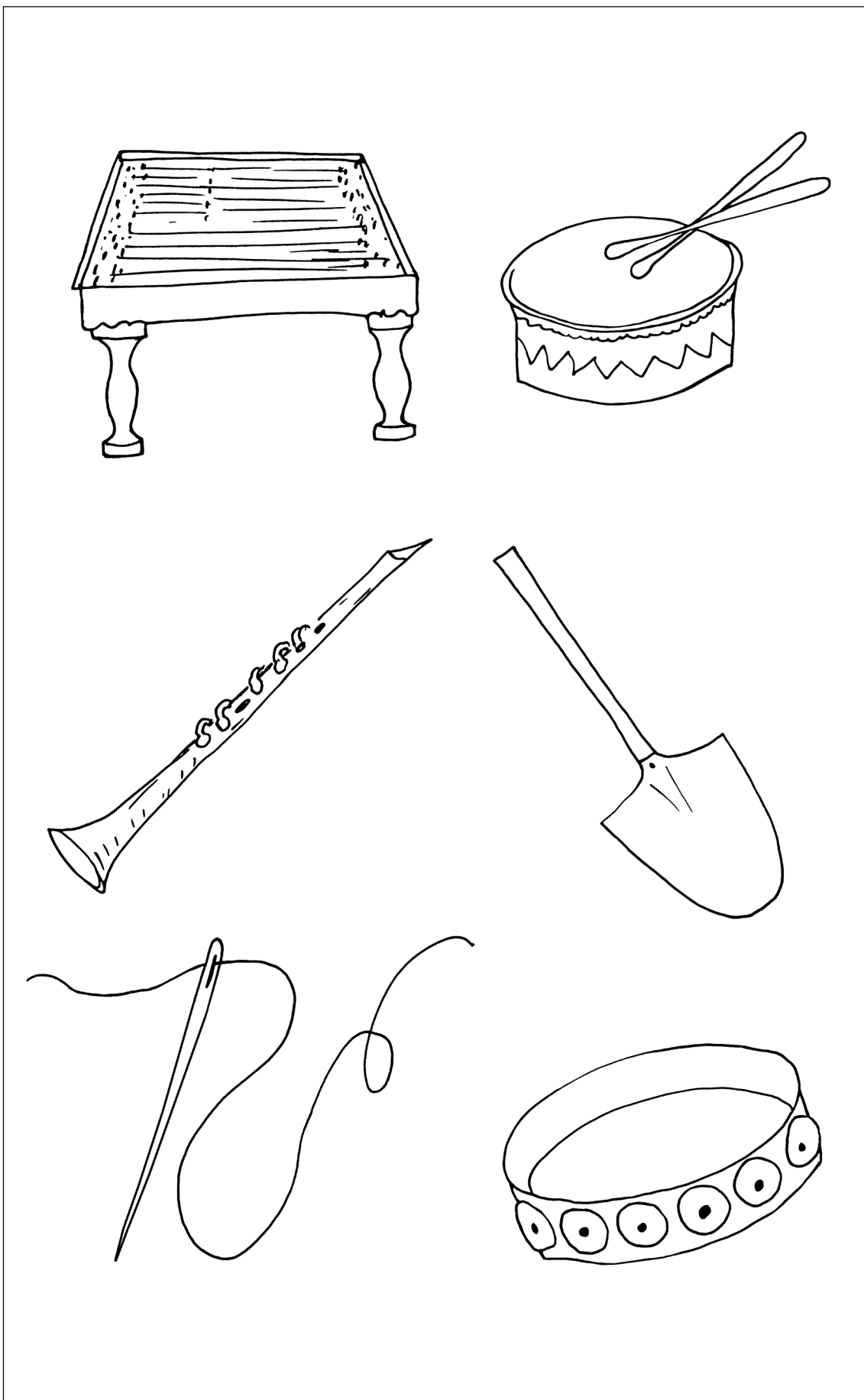
lautaris – muzikant

bašav – hraj

pirano – milý, frajer

lačho lavutaris – dobrý muzikant

1.1.9 Pieseň Motoris, motoris

Motoris

Mo-to- ri-s, mo-to- ri-s, šta-re ke-re-ken- ca, jáj, kaj man te vo-ži-nel mi-re
 pi-ra-ňen- ca, kaj man te vo-ži-nel mi-re pi-ra-ňen- ca.

Motoris, motoris, štare kerekenca, jáj, kaj man te vožinel piraňenca, kaj man te vožinel piraňenca.

Voľný preklad:

Auto, auto, so štyrmi kolesami, aby ma povožilo s mojimi frajerkami.

Rythmický sprievod:

Motivačná hra:

Cesta do školy

Cieľom hry je dostať sa čo najskôr správnou cestou do školy. Potrebujeme hraciu kocku a dva panáčky. Hru hrajú dvaja hráči. Postavia si panáčky do svojich domov, striedavo hádžu kockou a posúvajú sa o hodený počet krokov. Pri hode čísla 6 nehádzu ešte raz.

Na ceste do školy však číha nebezpečie i pokušenie. Preto, ak:

- zostanú v bode A, chcú si skrátiť cestu cez hlavnú cestu. Jedno kolo rozmýšľajú a potom sa vyberú skratkou.
- zostanú v bode B, nechce sa im ísť do školy, vyberú sa okolo detského ihriska.
- zostanú na ktoromkoľvek prechode alebo v jeho časti, zrazí ich auto, jedno kolo pobudnú v nemocnici a opäť idú do školy z domu.

Vyhrá ten, kto sa dostane do školy prvý.

V priebehu herných situácií žiaci vysvetľujú pravidlá správania sa chodcov (neprechádzať bezúčelne cez hlavnú cestu, nezastať na prechode pre chodcov, ísť priamo do školy a pod).

Nácvik piesne

(podľa priloženého notového zápisu, prípadne zvukovej nahrávky)

Aktivity k piesni

Motivácia: Vychádzka k cestnej komunikácii na križovatku.

Rozprávanie o bezpečnosti na cestách.

Obsah textu piesne – voľný preklad:

Auto, auto so štyrmi kolesami. Na ňom budem voziť moje dievčatá.

Cieľ: Poučenie o pravidlách cestnej premávky a prevencii úrazov na cestách.

Pracovný list 25

Rozprávame o obrázku

- *Čo ide po ceste?*
- *Kto stojí na chodníku?*
- *Čo robí policajt?*
- *Kam idú deti?*

Úloha pre žiaka

- *Vymaľuj obrázok!*
- *Pozorne maľuj semafor!*

Pracovný list 26

Úloha pre žiaka:

- *Povedz, čo znamená dopravná značka „Prechod pre chodcov“!*
- *Povedz, kde sa dáva značka „Pozor, škola“!*
- *Vymaľuj auto!*

Pracovný list 27

Hráme sa a pracujeme s rodičmi:

- Dokresli a vyfarbi auto!

Slovná zásoba:

drom – cesta

motoris – auto

kerekenca – kolieska

štar – štyri

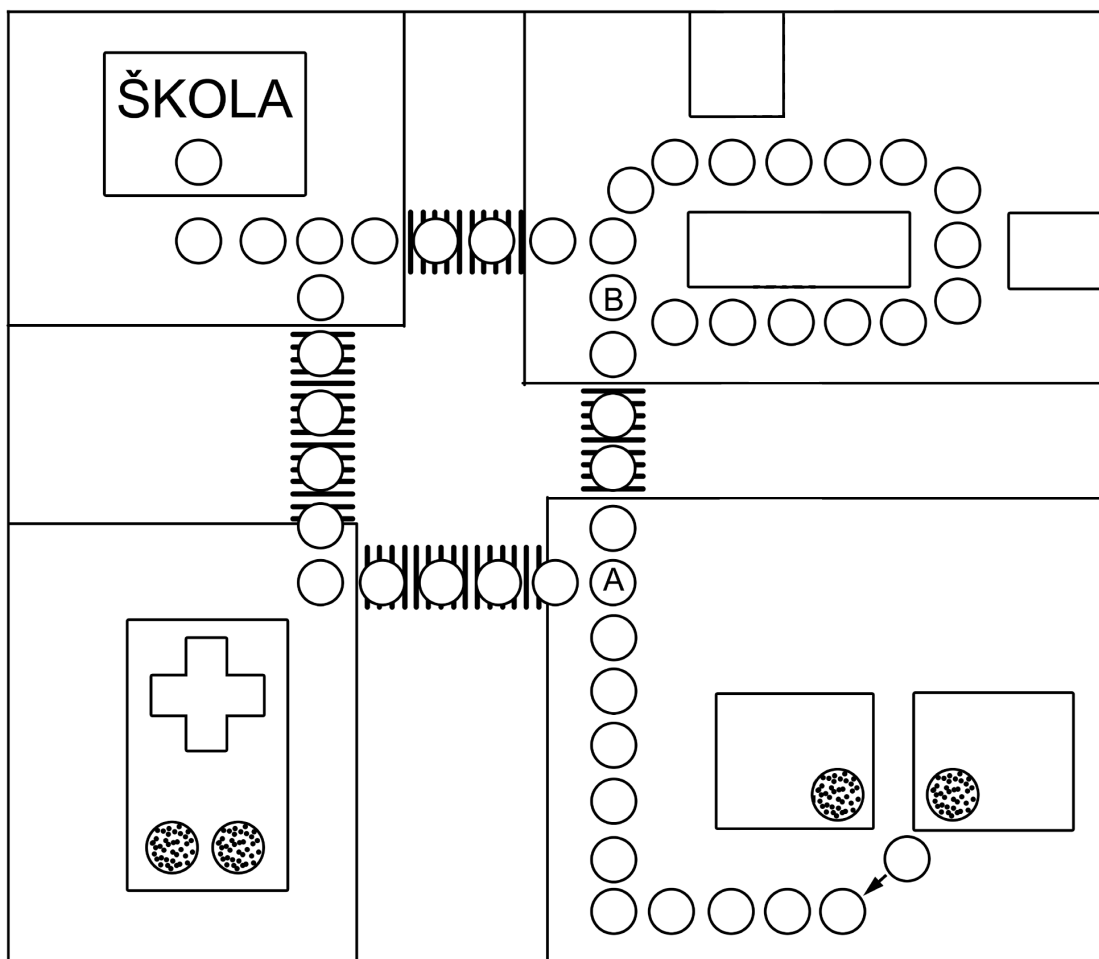
piranenca – frajerôčky

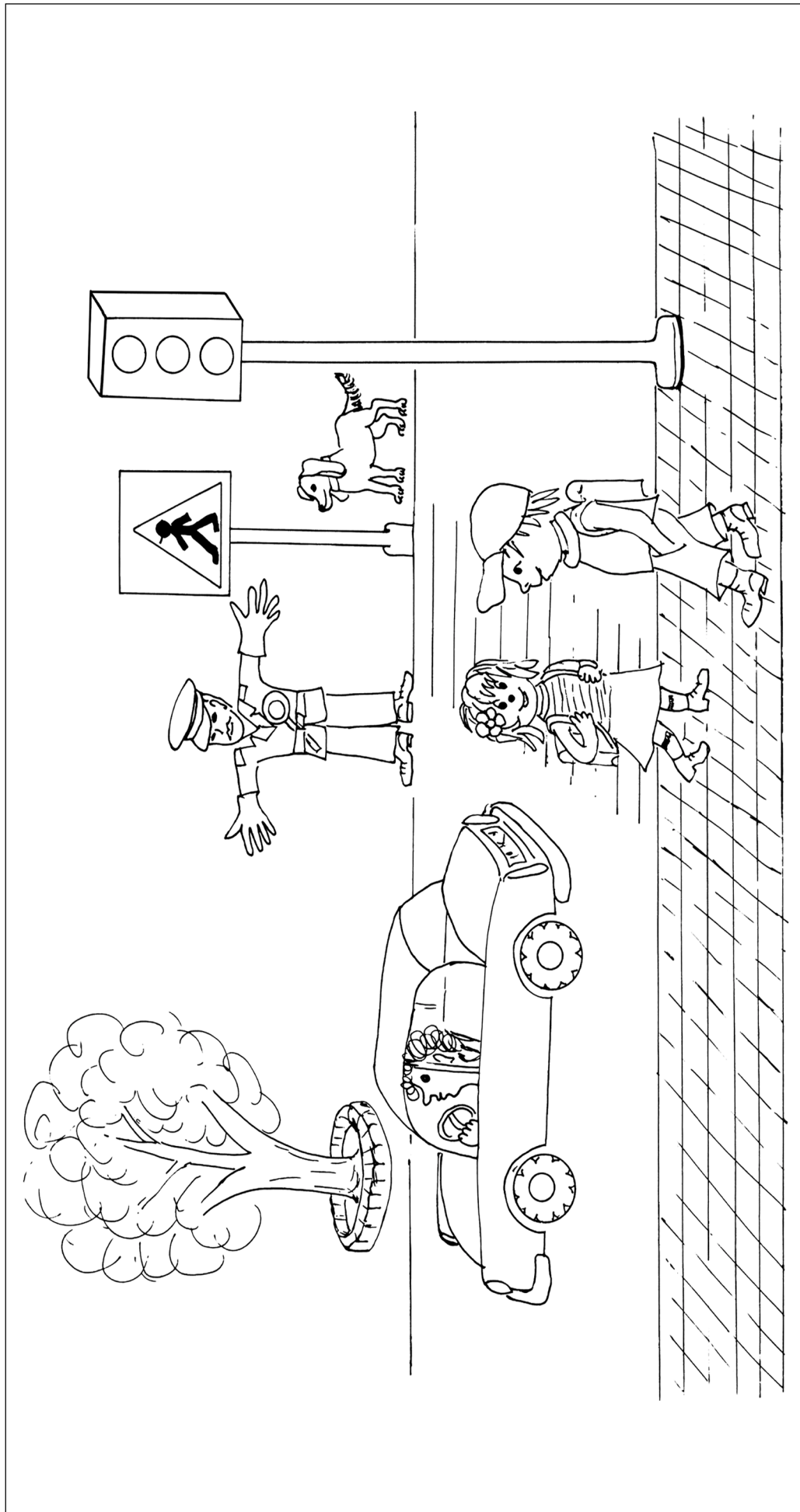
rukono – pes

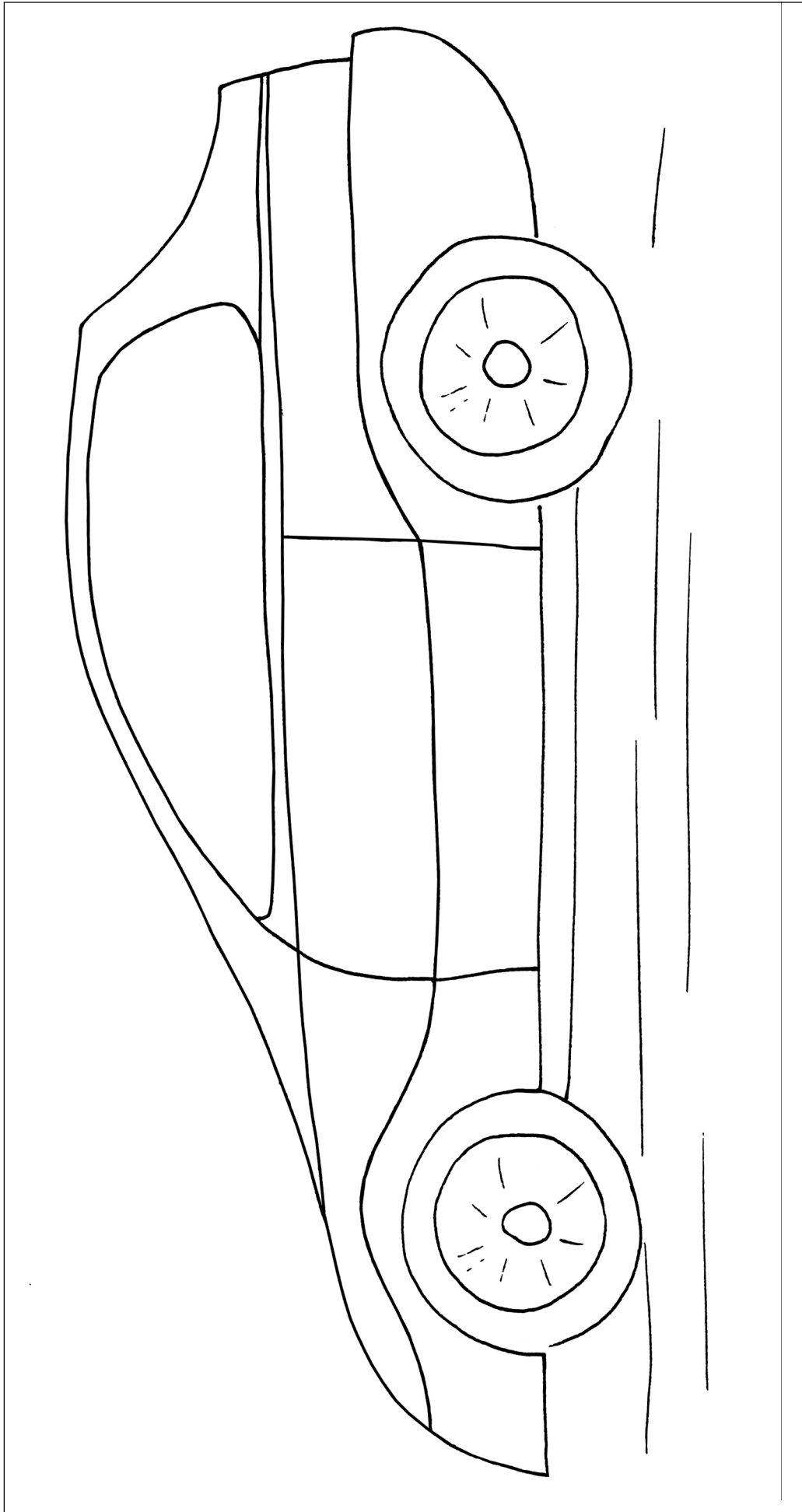
čhavo – chlapec

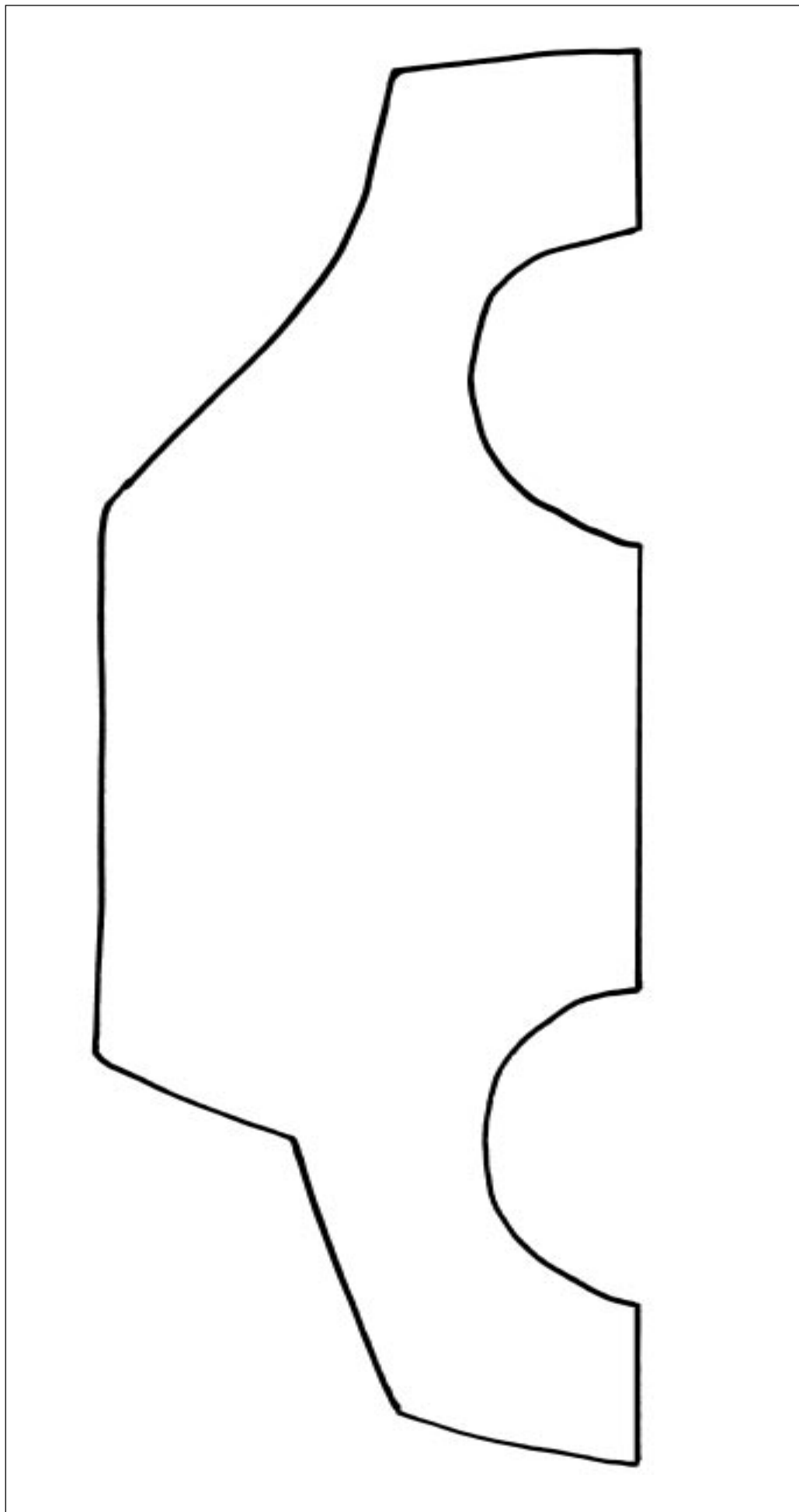
čhaj – dievča

Herný plán k motivačnej hre *Cesta do školy*

1.1.10 Pieseň Čhajori romaňi

Čhajori Romani

Čho-ri Ro-ttaňi, jááj, ker mange jago - ri na-cikňi na ba - ri, jááj.

čn-ravtro vo dňo - ri.

Čhajori romaňi, jáj, kar mange jagori. Na cikňi, na bari, jáj, čarav tro voďori.

Voľný preklad:

Dievčatko rómske, jáj, urob mi ohníček, nie malý, nie veľký, pobožkám tvoju dušu.

Rytmický sprievod:

	↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓	↓ ↓ ↓ ↓
	~~~~~	~~~~~	~~~~~	~~~~~
	↓ ↑ ↓ ↑	↓ ↑ ↓ ↑	↓ ↑ ↓ ↑	↓ ↑ ↓ ↑

Ako sa Ruženka stala tanečnicou

Poznám jedno milé dievča, rada by som vám vyrozprávala jeho príbeh. Volala sa Ruženka a veru tak aj vyzerala. Ústa a líčka mala vždy červené, oči a vlasy čierne ako havran. S rodičmi a súrodencami žila na konci dediny. Už niekoľko rokov chodila do školy, kde mala mnoho kamarátov a kamarátok. V učení sa jej zatiaľ nedarilo byť najlepšou, ale zato v speve a tanci lepšej nie v triede, ale v celej škole nebolo. To dokazovala na oslavách na vystúpeniach v škole i mimo školy. Bola šťastná, keď jej na vystúpeniach tliekali a po vystúpeniach chválili učitelia i spolužiaci.

Rodičia boli na Ruženku pyšní. Je samozrejmé a pochopiteľné, že pracovala v tanečnom krúžku, ktorý sa pripravoval na súťaž. Ruženka tancovala sólo a bola oporou vedúcej krúžku. Ale nešťastie nechodí po horách, a tak neobišlo ani Ruženku.

Jedno ráno, keď sa veselo podskakujúc vybrala do školy, na zamrznutom chodníku sa pošmykla a spadla. Skončila v nemocnici, kde skonštatovali: noha je zlomená! Dostala sádrovú čižmu a domov sa vrátila s barlamí pod pazuchou. Doma jej myšlienky boli pri ostatných tanečníkoch, ktorí sa pripravovali na súťaž. Šesť týždňov nosila nenávidenú sadru a dva týždne pred vystúpením jej nohu oslobodili.

Nikto už nepočítal s tým, že Ruženka bude tancovať a už vôbec nie na plánovanom vystúpení. Ruženke sa snívalo, že vystupuje a tleska jej celé hľadisko. Vstala a začala skúšať tanečné kroky po podlahe. Veľmi ťažko bolo znovu začať. Nohy tancovali, ale po červených líčkach sa kotúľali slzy od bolesti.

Na vystúpení Ruženka tancovala a nikto ani nepomyslel, že pred pár týždňami mala zlomenú nohu. A tancovala ďalej aj potom, keď opustila školské lavice. Pri tanci už v profesionálnom súbore si našla svojho tanečného, ale aj životného partnera. Ruženka nám ukázala, že sa netreba ľahko vzdávať našich cieľov, ale silnou vôľou môžeme v živote dokázať mnoho, ba aj všetko!

Aktivity k piesni

Motivácia: Ako sa Ruženka stala tanečnicou.

Obsah piesne – voľný preklad:

Dievčatko cigánske, urob mi oheň. Nie veľký, nie malý. Milujem, bozkávam tvoju dušičku.

Cieľ: Veselé a smutné melódie a texty.

Pracovný list 28

Rozprávanie o obrázku

- *Kedy Rómovia spievajú?*
- *Čo robia Rómovia pri ohni?*
- *Čím obkladáme ohnisko a prečo?*

Úloha pre žiaka:

- *Vymaluj obrázok!*
- *Pomenuj časti odevu tanečnice!*
- *Vyber hudbu, ktorá sa bude páčiť aj iným, a spolu si zatancujte!*

Pracovný list 29

Úloha pre žiaka:

- *Dokresli rómsku šatku!*
- *Vymaluj kvety a dokresli strapce!*

Pracovní list 30

Úloha pre žiaka:

- *Podľa predlohy do riadku dokresli odmotanú niť!*
- *Dokresli veľké horné oblúky!*
- *Dokresli veľké dolné oblúky!*

Slovná zásoba:

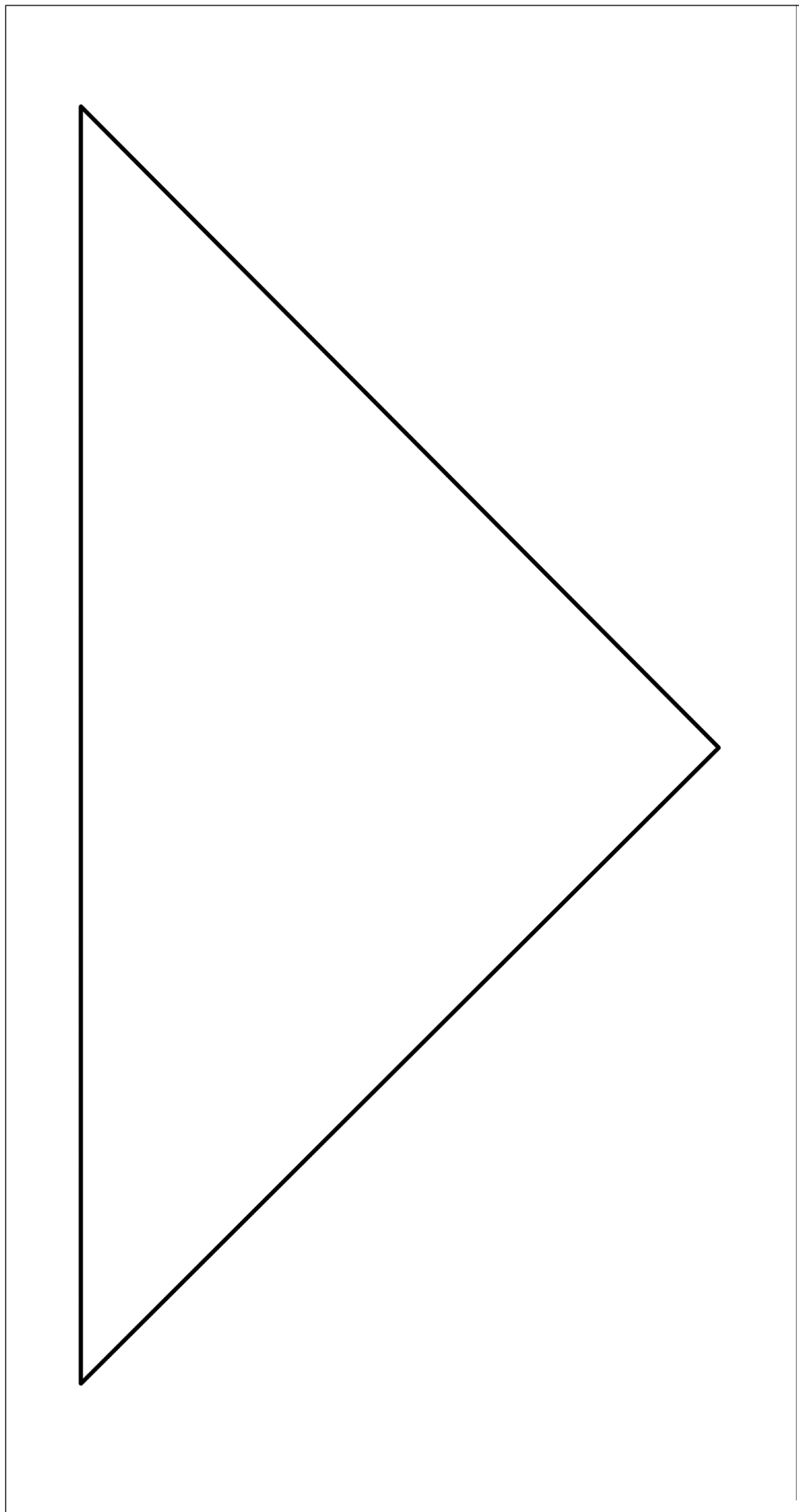
jagori – ohník
cocha – šatka

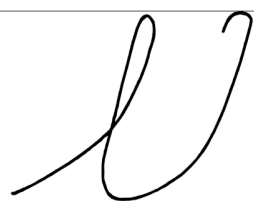
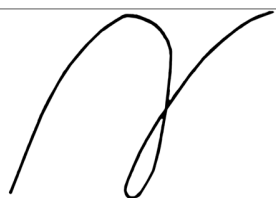
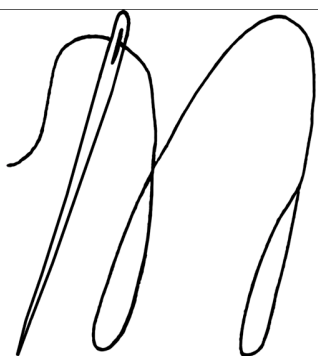
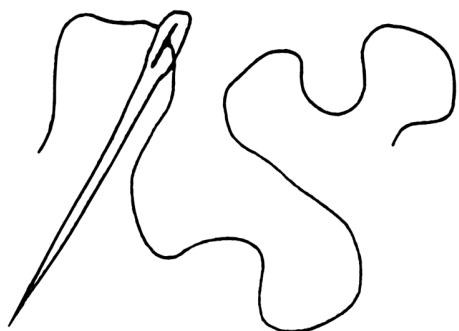
jag – oheň
mirikli – koráliky

bar – kameň
čeňa – náušnice

rokľa – sukňa
angrusi - prsteň

Názov : Pracovný materiál pre nultý ročník základnej školy
Hudobno-pohybová výchova

Autor : Mária Maczejková
Peter Repiský
Beáta Újjová

Recenzent : Mgr. Mária Olšavská

Vydavateľ : Metodicko-pedagogické centrum v Prešove

Za vydanie zodpovedá : PaedDr. Ivan Pavlov, PhD.
riaditeľ MPC

Obal a väzba : Rokus s.r.o.

Náklad : 500 ks

Rok vydania : 2005

1. vydanie

Prevzaté z: Pracovný materiál pre nultý ročník základnej školy. II. časť.

Vydalo: PHARE SK0002.01

Better Conditions for Roma Self-Realisation in the Education
System. 2003

N e p r e d a j n ě !

Určené pre vzdelávacie potreby pedagogických zamestnancov škôl
a školských zariadení východného Slovenska.